

Nyhetsbrev

№ 11
nov-99

TURER HISTORIA BÖCKER TEKNIK
INSTRUKTÖRSCERTIFIERING
OCH MYCKET ANNAT

KONTAKTNÄT FÖR KAJAKFÄRDSPADDLARE

KNUBBISEN

Du håller nu i din hand, det hittills tjockaste numret av Nyhetsbrevet.

När jag började arbeta med det insåg jag ganska snart vartåt det lutade och gav det arbetsnamnet "Knubbisen". Och själv är jag helt oskyldig till att det är såpass knubbigt.

Det har fullkomligen vält in material och att öppna min e-mail låda, har varit ungefär som att öppna presenter på fölsedagen.

-Vad kan det ha ramlat in för kul artiklar i dag, tro?

Det har oxå varit ett kolossalt roligt Nyhetsbrev att sätta samman. I tre dagar nu har jag suttit som uppslukad långt in på småtimmarna och när ögonen slutligen gått i kors, så har jag gått å lagt mej med nån nyutskrivna artikel för att läsa igenom resultatet.

Det enda jag egentligen saknar, är en rapport från Anglesey. Karin Ajaxon reste dit i början av oktober och ska fram till mitten av december arbeta åt Nigel Dennis på hans kajakercenter. Jag har bett henne att skriva något om detta för Nyhetsbrevets räkning, men hon har förmodligen så fullt upp med en massa skoj paddling, att hon inte har hunnit skriva något än. Det kanske kan bli nåt till nästa nummer.

Alien har under de senaste dagarna oxå genomgått ett smärre sammanbrott. Det visade sig härröra från min nyinstallerade scanner och jag hann tyvärr inte bli det minsta bekant med den förrän jag blev tvungen att avinstallera. Nu står den här på skrivbordet och jag glör ilsket på den när tillfälle ges. Denna tingest installeras med hjälp av en CD-skiva och sånt trodde jag var idiotsäkert. Men det var strul från första stund. Jag beskrev mitt problem för Lasse och han började muttra om minneskonflikt. Så fick jag då ytterligare ett skäl att känna mej lite besläktad med min kära dator....

Själv har jag oxå genomgått ett smärre sammanbrott under den senaste tiden. Nämligen en komplett flytt, inklusive uppackning av kartonger som varit förseglade i fyra år nu. Jag börjar dock så smått att komma iordning nu och kan börja tänka på annat, såsom mitt vinterprojekt; att bygga ett par strip-kajaker. Jag har för ändamålet hyrt en källarlokal här i Nyköping och inskaffat en rulle glasfiberväv samt en dunk epoxi. Så nu är det bara att börja säga list....

Nå, jag ska inte orda så mycket mer nu, utan lämna dig åt en trevlig stund med detta Nyhetsbrev nr. 11.

Karin Mentzing

TIGT!! VIKTIGT!! VIKTIGT!! VIKTIGT!! VIKTIGT!! VIK

Kontakt nätet och Nyhetsbrevets redaktion har genomgått en adressändring (nu igen...)

Kontakt nätet

c/o Karin Mentzing

Brandkärrsv. 82

611 66 Nyköping

tel+ fax: 0155 26 79 94

karin.mentzing@telia.com

Dit skickar du alltså i fortsättningen material till Nyhetsbrevet. E-mejlar du som bifogad fil, är jag glad om du sparar som rtf-format innan du skickar samt undviker redigerande åtgärder, typ tabbar och liknande. Vill du själv bestämma hur din färdiga artikel ska se ut i tryck, skickar du den per snail-mejl, färdig och utskrivna i stående A5-format.

EN VINTERPADDLING

av Svante Lysén

Året är 1997 och det är en vecka kvar till jul. Morgonen är mulen och det drar en lätt ostvind genom den nollgradiga luften. Grannen Sven har just släppt av mig vid Råholmen en dryg mil öster om Marstrand. På stranden ligger den färdigpackade Garkasten med vattendunkar, tält och allt annat som behövs för den tjugo mil långa paddlingen till Svinesund vid norska gränsen.

Färden börjar norrut längs Hakefjorden. Runt omkring ligger fiskande skarvar och flockar av knipor, men av båtar syns intet. Snart är ångan uppe. Det känns skönt att komma ut på en ordentlig genomkörare och jag njuter varje paddeltag.

Efter två mil känns det som tomrummet i magen borde fyllas upp med lite energigivande fruktsoppa, så jag går iland och tänder stormköket innan det är dags att fortsätta färden genom Skåpesund mellan Tjörn och Orust och ut i den natursköna Stigfjorden.

Nackdelen med vinterpaddling är att mörkret faller halv fem på eftermiddagen och att det på västkusten dräller av naturreservat där myndigheterna bestämt att man inte får tälta någon tid på året. Trots ambitionen att följa lagen då det gäller lägerplats misslyckas jag kapitalt i brist på andra alternativ.

Mörkret faller och jag går i land på den nu synnerligen skumma Hälsö där jag

finner en tältvänlig gräsplätt. Det har klarat. Ovanför gnistrar stjärnhimlen och det känns märkbart kallare. Ännu så länge går det dock att få ner tältpinnarna i marken.

Fördelen med den tidiga mörkläggningen är att man får sova längre. Jag kryper in i min olagliga boning och tänder trangian, som ger mig en delikat middag och sprider en härlig värme i tältet. Klockan sex lägger jag mig tillrätta med fylld mage och försöker läsa. Men jag har slarvat med sömnen några nätter och dåsar snart in i en obruten sömn, som varar närmare tolv timmar.

Då jag slår upp ögonen är det närmare tio minusgrader och ännu några timmar kvar till dagningen. Förutseende nog har jag burit upp vattenförrådet i tältet och lagt så mycket kläder och packning ovanför så det är fortfarande rätt så flytande och det är inga problem att förfärdiga gröt och te till frukost. Värre är det då jag gör mig klar för avfärd i det dunkla gryningsljuset. Neoprenhandskarna blev kvarglömda på paddelskaftet och är hårdare än drivvedsbitarna på stranden bredvid. Efter en långvarig och kylslagen upptuningsprocess mot magen lyckas jag vrida ur överskottsvattnet.

Strax efter avfärden förvandlas det blåaktiga gryningsljuset i en explosion av rött och orange av den uppåtgående solen. Jag passerar den magnifika Kälkeröns imponerande branter och når snart ut på

Västerhavets öppna vidder strax söder om Mollösund.

Efter hand övergår morgonstiltjen i tilltagande ostvind, vilket inte berör mig så mycket där jag glider fram längs läande öar på ena sidan och det öppna havet på den andra. Över Käringsöfjorden blir det mera oskyddat med brytande vågor och hjälpsam läns.

Jag passerar hamnen till Käringsön som till skillnad från somrarna nu ser rätt ödlig ut. På bryggan står en huttrande man som verkar lida i den bistra vinden. Han tittar misstänksamt på mig och ropar lite småtyket: "Dö, e' de kul att paddla i den här kylan?". Jag svarar att det är det. Lite varmt bara.

Övernattningen blir vid den för alla kajaksymposiedeltagare ökända viken nedanför Hermanö huvud. Visserligen naturreservat. Men nöden har ingen lag. På insidan av den närbelägna Vallerö blåser det alltför mycket. Och jag kan inte förstå varför man skall plåga sig om man inte behöver.

Kylan har gjort marken hård som asfalt, så det är bara att leta upp några stenar och drivvedsbitar att fästa tältet vid. Klockan sju sover jag som en stock.

Utsövd fortsätter jag vid gryningen längs utsidan av Hermanös klippiga stränder, vidare förbi Islandsberg i fullständigt stiltje och värmande förmiddagssol. Jag är helt ensam. Inte en båt syns till, inte ens utanför Lysekil.

Vid Saltö innanför Kornöarna börjar magen kurra, så jag styr in mot ön för att åtgärda problemet. Ute på vattnet är det vanligtvis inte några problem att hålla värmen även i den strängaste kyla. Annat är det då man går iland då det ofta känns kylslaget efter man lämnat den skyddande sittbrunnen och man slutat att veva med

armarna. Bästa botemedlet är att springa omkring lite grann för att få upp ångan, samtidigt med att man ledar upp benen och får lite omväxling till allt paddlande. Det är spännande också. På toppen av ön finns en rösad bronsåldersgrav, och bakom en knalle håller jag på att springa omkull ett mufflonfår.

Väl uppvärmd slår jag mig ner i solgasset intill det glittrande havet för att fylla tomrummet i magen. En timme senare kryper jag ner i sittbrunnen och fortsätter färden västerut mot sydändan av den stora Bohus-Malmön och vidare förbi Smögen och Kungshamn där det börjar mörkna. Eftersom jag inte vill övernatta alldeles intill bebyggelsen paddlar jag vidare i jakt på tältplats. Hittar ingen bra förrän Tryggö, som tyvärr är naturreservat. Typiskt! Nu har jag varit brottsling tre nätter i rad.

Men det är nog ingen som störs av det. Tältet sätts ju upp då det är mörkt och tas ner när det är mörkt. Värre är det då jag nästföljande dag paddlar in mellan Hamburgön och fastlandet, och finner vägen blockerad av ett hundratal sångsvanar. Jag försöker snika ena kanten för att ge svanarna chansen att undgå mig genom att simma över till andra sidan av sundet. Det verkar gå bra. Men sångsvanar är högljudda fåglar, och på en given signal lyfter hela flocken under missnöjt trumpetande som säkert hörs på flera kilometers avstånd. Jag tittar mig oroligt omkring om någon på stranden står och hytter med näven mot den "jävla kanotisten" som skrämmer de ståtliga fåglarna.

I Hamburgsunds hamn drar jag upp kajaken på en flytbrygga för att handla och fylla upp vattenförrådet. Jag blir hejdad av en man som undrar om jag är ute och paddlar, vilket jag villigt erkänner. Nyfiket frågar han var jag startat från, och då jag

svarar Råholmen i höjd med Marstrand räknar han ut att jag måste startat tidigt i morse. Jag förklarar att det inte går lika fort med paddlar som med motor och att jag varit ute i fyra dagar, varpå han undrar om jag övernattar på hotell. När jag berättar att jag tältar, konstaterar han tyst att han pratar med en lögnare, och vänder på klacken och går.

I gråluset som lägrat hela dagen blir eftermiddagspaddlingen genom fjällbackaskärgården både ödesmättad och upplevelserik. Till skillnad från sommaren är jag helt ensam på vattnet. Hittills har jag bara sett en handfull båtar under hela turen.

Skymningen faller som vanligt utanför ett naturreservat. Den här gången västsidan av Otterön, så jag går iland och slår läger, eftersom jag har gett upp det där med laglydnad. Likadant nästa natt då det mörknar utanför Rässö vid Kosterfjorden. Därmed blir det full pott, fast ambitionen från början var att undvika reservaten. Om sanningen skall fram har jag lite svårt att begripa varför det är tältförbud vintertid. Det viktiga är väl att skydda naturen mot bebyggelse och industriell exploatering. Inte att skrämma iväg den handfull naturälskare som vill övernatta utanför turistsäsongen.

På morgonen ligger havet blank som en spegel och inte ett moln syns på himlen. Det är fortsatt kallt. Under hela paddlingen har det varit mellan fem och tio minusgrader, vilket gör att isen börjar lägga sig mellan öarna. Ibland är det stopp som tvingar mig söka andra vägar. Men norrut går det och eftersom jag räknar med att det här blir min sista dag innan jag kommer fram till Svinesund, söker jag upp en telefonkiosk för att ringa Leena om hämtning under kvällen. Sedan fortsätter jag

förbi inloppet till Strömstad och går iland på Nord-Långö för att sträcka på benen.

Eftersom jag aldrig varit här tidigare studerar jag intresserat kartan och skylten på stranden som informerar mig om att ön är naturreservat och där jag läser namn som Capri och Alaska. Jag blir nyfiken och beslutar mig för att gå till Alaska på andra sidan ön.

Väl framme häpnar jag vid något som liknar en tempelträdgård, skapad av Hilma Seldal, som föddes på en grannö och grävde guld i Alaska. Då hon återvände till Sverige rodde hon omkring och samlade kullerstenar i varierande storlekar med vilka hon skapade stenbänkar, terasser och fantastiska paviljonger. Mitt i detta drev hon ett välbesökt världshus som tyvärr brann ner för några tiotal år sedan. På andra sidan sundet anar man semesterbyn Capri.

Jag återvänder till kajaken genom trolska skogar med idegran och andra träd på öns inre, och slår mig ner på slät bergshäll för att luncha. Stiltjen håller i sig och solen glittrar i vattnet. Det känns varmt i ansiktet fast det är vintersolstånd och minus i skuggan.

Efter maten lägger jag mig på rygg ett tag innan jag ger mig ut på avslutande etappen längs Hogdalsnäsets dramatiska hundrameters-branter. Allteftersom solen sjunker ner mot horisonten ökar stämningen. Stillheten skapar en nästan överklig tystnad, endast avbruten av färjan som trafikerar de stora norska öarna i väster. Då jag närmar mig inloppet till Svinesund är det mörkt. Det enda som syns är diffusa skogssiluetter, stjärnor och fyrar. Nu är det inte långt kvar. Och plötsligt, bakom en krök uppenbarar sig den upplysta Svinesundsbron som talar om att jag är framme.

Ett Stort litet Äventyr

Eva Gustafson

Minns du hur det var i början?
Ömma händer och axlar, kramp i vaderna, slut i huvet - men
med ett lyckligt leende från öra till öra....

Det är alldeles stjärnklart, så där som det är i augusti.
Baddräkterna hänger på tork.
Doften från elden sticker lite i näsan, spraket är ljuv musik.
Magen är stor och stinn och kaffet med whisky är precis uppslaget.

Vi har faktiskt gjort det!
Tagit oss drygt halvvägs runt Flatön, i kajaker, på egen hand.
Det var länge sen jag var så nöjd och stolt.

Starten höll på att inte bli någon start.....
Hur ska jag få ner min ryggsäck i det lilla hålet?!
Kan jag ha grillen under knäna? Eller går den att vika på mitten?
Och var ska jag ha kartan - mellan tänderna?

Nä, vi är inga vana paddlare.

Men vi kom iväg och fick se Bohusläns klippor - så sagolikt
vackra från vattnet.
Vilken känsla det är att sitta där på vattenytan, plaska lite med
händerna, kisa mot solen, se tärnan dyka och känna sig som en and.

Utom när vi gick lite på grund och mer kände oss som strand-
dade valar. Men vi log från öra till öra även då.

Den sista biten hem vill vi både glömma och minnas - ström, på
fel håll, länge och mycket. Sicket slit, men vi klarade det med!

Och ler fortfarande lyckligt.

Sveriges östligaste punkt

av Jim Danielsson

Ön Kataja är belägen cirka tio kilometer söder om Torneälvens mynning. På ön finns tre riksrösen, nr 65, nr 65a och 65b. En linje mellan de två sistnämnda markerar inte bara gränsen mot Finland utan även Sveriges östligaste punkt.

Söndagen den 15 juni 1997 blåste en frisk östlig vind över norra Bottenviken, emellanåt mullrade åskan och regnskurarna avlöste varandra. 23 dagar tidigare hade jag sjösatt min kajak intill finsk/ryska gränsen i Finska viken, paddlat 1 263 kilometer längs finska kusten i ända tills nu soligt och fint väder och närmade mig Haparanda och slutet på färden.

Men innan den avslutande landningen ville jag passera och stryka tätt intill Sveriges östligaste punkt vid riksrösen på ön Kataja. Ostvinden pressade skvalpande sjö och vågor mot den steniga stranden och lockade inte till landning.

Istället satt jag i min gungande kajak några meter ut från land och spanade intensivt in mot den låglänta ön. Växtligheten bestod mest av sly och buskar. Löven var ännu inte fullt utvecklade, vilket gjorde att jag just kunde skymta riksrösen där inne bland stenar, tuvor och vegetation.

Ännu en regnskur började piska vattenytan. Jag drog åter upp huvan som skydd och började paddla de sista kilometrarna mot Haparanda. Den allt starkare strömmen från Torneälven gjorde paddlingen tung och saktade ned farten varför jag hade god tid att tänka på och planera nästa långfärd.

När jag slutligen nådde min gamla tältplats på älvstranden och hade ordnat nattläger, föll regnet allt kraftigare. De tunga dropparna smattrade på älven och tycktes perforera de ständigt rörliga strömvirvlarna.

OBJEKTIVA FAROR FÖR HAVSKAJAKPADDLARE

Av Lena Conlan

"Kustpaddling måste vara något av det lättaste av alla vildmarksturer; att campa är lätt, att hitta rätt är inga problem, och de enda musklerna som gör ont är de man sitter på, samt att underbara saker plaskar runt omkring en hela tiden. Men paddelturer kan också vara något av de mest farliga. Bara ibland - i lavin områden - lever instruktörer med risken att en hel grupp kan omkomma. På havet finns denna risk varje dag."

- Peter Chance -

De flesta kajakolyckor är onödiga. När vi läser olycksrapporter tänker vi ofta; "Det kan aldrig hända mig". Men det kan det, speciellt om vi inte är på alerten, om vi är oförberedda, och misstolkar situationen.

Respekt och förståelse för havets krafter ökar ju mer tid vi tillbringar till havs. Denna ackumulerade kunskap och erfarenhet är vad vi kallar **sjömanskap**.

John Dowd, paddlare och författare skriver: "Sjömanskap är konsten att leva enligt sjöns regler. Det kräver kunskap, en rejäl portion respekt för havet samt insikten att förutse det oförutsägbara. Det betyder att man måste satsa 100% av sig själv för att lösa problem under turen, från första planeringstadiet till själva genomförandet, och ta fullt ansvar för varje handling. Ditt sjömanskap är måttstocken när du tar del av havets visdom."

Bra omdöme är baserat på erfarenhet och att ständigt vara på alerten. Personlig erfarenhet av att vara på havet är oerhört viktigt för att kunna utveckla bra omdöme. Kunskap om de faror som lurar till havs är nödvändigt för att alltid kunna vara steget före olyckan.

Här är några faror för havskajakpaddlare.

VIND

Vindar kommer inte från Ingenmansland helt plötsligt. Man kan nästan alltid vara förberedd genom att hålla ett öga på molnen, lyssna på väderleksrapporten eller prata med lokalbefolkningen. Extrema vindar är havspaddlares och seglares största oro. Vindar som är tillräckligt starka att piska upp vita gäss och skapa ett oroligt hav intill uddar, kan betyda att vi kanske måste genomföra en surflandning. Att paddla i stora vågor kan vara både spännande och roligt men när det är dags att gå i land kan det vara mindre roligt för att inte säga rent farligt.

När vi paddlar ser vi oss omkring och artikulerar vad vi ser och inte ser. Vi oroar oss för att den lilla mysiga brisen plötsligt ska öka i styrka och att vi kommer att befinna oss i ett mörkt hav med höga vägberg. En vind som snabbt ökar i styrka, eller har kastvindar som ökar för var minut, kan vara början till en våldsam kuling. Vita gäss är ofta ett tecken på att det är dags att söka efter en skyddad plats att gå iland på.

Katabatisk Vind

Fjordlanskapen i Chile, Patagonien, Norge, Alaska och Kanada skapar egna väder. Vindar med hög velocitet sjunker från de omkringliggande bergen och drar ut genom fjorden med ruslig fart. Dessa vindar gör paddling mycket farlig och speciellt om det också blåser in från havet utanför. Dessa Katabatiska vindar kan vara extremt starka och det är inte ovanligt att erfara dem under klara och soliga dagar.

"Williwaws"

I samma områden som Katabatiska vindar kan blåsa måste man också vara beredd på "Williwaws".

"Williwaws" är resultatet av luftmassor som byggs upp på baksidan av branta berg. När ett tillräckligt stort lufttryck har samlats ruschar vindarna över bergskammarna och ner mot fjorden. Detta innebär extrema kastvindar längs strandkanterna. Ibland kan man både höra och se dessa vindar komma som ett yrväder med vita gäss och skum på ett svart hav.

I Chile kan "williwaws" blåsa paddeln rakt ur handen på dig, och i värsta fall kapsejsa alla i gruppen. Dessa vindar kan lätt nå 25-30 m/s. Både västra och östra sidan av Lofoten är bra exempel på var man kan erfara "williwaws" i Skandinavien.

Hur mycket vind är för mycket?

Inomskärs kan nybörjare paddla i upp till 10-12 knop (5 m/s) vind.

Vita gäss formas mer eller mindre runt 7-12 knop (3.4-5.4 m/s). Detta kan vara en indikation för paddlare att ta det försiktigt. I mer än 15 knop (runt 8 m/s) börjar vågor formas även inomskärs och då får också erfarna paddlare jobba hårt.

Ju mer vind desto svårare är det att hålla ihop en grupp. Kommunikation blir allt tuffare och det finns risk att mindre erfarna paddlare driver ut från kusten.

30 knop (15 m/s) är mer eller mindre omöjligt att paddla i även för den starkaste och mest erfarna.

Vindar kan ofta ses som en mörk linje på horisonten. Ibland kan man se att strukturen på havet är annorlunda. Havet ut mot **vindlinjen** är ofta mörkare och lite "ruffigare".

VÅGOR

Det finns många olika typer av vågor. De flesta som berör oss paddlare är skapade av vind. Somliga vågor är roliga och en del är farliga. Vågorna som möter oss när vi är ute och paddlar är nästan aldrig enkla eller förutsägbara. Vågornas storlek är beroende av kusten, havsbotten, strömmar, vindar, uddar och de rullar på med olika hastigheter. Större vågor rullar fortare än små vågor.

Svallvågor

Svallvågor är ofta resultatet av en storm långt ute till havs. Det är därför vi ibland kan sitta i vågor utan att känna någon vind, s.k. gammal sjö. När man är ute och paddlar är svallvågorna oftast inte något problem förutom att de kan göra oss **sjösjuka**.

I Atlanten är svallvågorna i genomsnitt c:a 10-15 meter höga. I Stilla Havet är medvärdet c:a 15-20 meter.

Sjösjuka är något av det värsta som finns. Om någon i paddelgruppen blir sjösjuk kan detta innebära fara för hela gruppen. Sjösjuka bör tas på allvar och för de som ofta blir åksjuka rekommenderas 500-1000 mg av ingefära en halvtimme före avfärd. Det finns även mediciner att köpa på Apoteket men det är inte ovanligt att folk blir trötta och lite "lurviga" av dem.

"Boomers" är stora vågor som bryter längs en utsatt kust. Det ruskiga med "boomers" är att endast de största svallvågorna "känner" botten, bromsar till och blir för stora och branta och kollapsar dramatiskt. När man paddlar längs utsatt kust, såsom runt Island, Nordnorge eller andra områden utan skyddande skärgård, är det viktigt att kolla in sjökorten, memorera var reven är lokaliserade och att hålla ögonen öppna 1 nautisk mil framåt.

Vindvågor formas snabbt när vinden blåser upp men dör ut fort när det mognar. I områden där vindvågor formas snabbt, såsom längs Bohuskusten, kan en kort mysig dagstur plötsligt bli en mardröm.

Stående vågor formas där svallvågor möter uddar, klippor eller pirar. När vågorna går i retur adderas energin till den inåtgående vågen och vertikala, stående vågor skapas. Runt Kap Horn i Chile, där dyning rullar in från Antarktis, når de stående vågorna en höjd av 5-10 meter. Att paddla genom sådana förhållanden kan vara mycket obehagligt eftersom man inte riktigt kommer nå vart. Vågorna har full kontroll och kajaken far upp och ner i extrema vågtoppar och dalar.

Om du kan förvänta dig stående vågor längs en klippig kust, paddla då längre ut från kusten där vågorna fortfarande rullar in en och samma riktning, men var beredd på starkare vind.

Stående vågor skapas också när inkommande vågor möter stark tidvattenström. Våglängden är oftast väldigt kort och vågorna är därför branta och kollapsar. När dessa stående vågor kombineras med rev, block eller grund kallas vågorna **"överfall"**. Överfall kan skapa extremt konfunderade vatten och är mycket farliga att paddla i.

"Tide rips" kan också skapa överfall. Tiderips är stående vågor som skapas av att två motgående strömmar möts. Strömmar såsom Maelströmen i Lofoten eller Saltustraumen utanför Bodö, är så starka att virvelhål och bakvatten formas. I dessa områden är det oerhört viktigt att man planerar sin paddling då tidvattnet är mellan ebb och flod. Men även under denna tid kan vattnet rinna med en hastighet av 6 knop vilket gör det omöjligt att paddla motströms. Om man paddlar medströms är det viktigt att hålla sig nära kusten så man inte blir utdragen.

Tidvattentabeller och Kustinformation är viktigt att använda vid planering av expeditioner i utsatta områden.

Vågfraktion runt en ö kan skapa stående vågor på öns baksida. Ibland kan det alltså vara bättre att gå på utsidan av ön och ta de större men mer regelbundna svallen istället för att söka skydd på läsidan.

Surf

När det är dags att landa orsakar svallvågor ofta problem eftersom vågorna bryter när de närmar sig stranden och de har en tendens att kapsejsa oss. Surflandningar i kallt vatten rekommenderas inte om du inte redan har erfarenhet samt rätt utrustning. Här är några råd för surflandningar:

- 1) Kolla in sjökorten och försök lista ut var den mest lång-grunda stranden är.
- 2) Organisera gruppen eftersom folk kan tippa över på grund av nervositet. En i gruppen bör vara ansvarig för kommunikationen.
- 3) Sitt utanför surfzonen och kolla in stranden. Genom att ta några bakåt paddeltag så fort en våg kommer och lyfter kajaken kan man hålla positionen samt kontrollen på kajaken. Småpaddla hela tiden på ett eller annat sätt, det verkar som stödtag.
- 4) Försök få en idé om hur stora vågorna är, hur långt mellan dem det är, hur många stora och hur många mindre vågor som rullar in osv. Det är bättre att paddla in med ett mindre set så känslan för vågornas mönster är viktigt.
- 5) Sänd in en av de mest erfarna i gruppen först.
- 6) Vid en surflandning är poängen att inte surfa! Bakåtpaddla för varje våg som lyfter upp dig och sen snabbt framåt igen så fort du är på vågens "baksida". Sakta men säkert kommer du och kajaken framåt och ni når stranden helskinnade.
- 7) Väl uppe på stranden, dra upp din

kajak så långt du kan, och kolla sen in var det bästa området att landa är. Ofta får man en mycket bättre vy av vågor-
nas kraft från strandperspektivet.

8) Genom att kommunicera med paddel-
signaler kan du nu lotsa in en kajak i
taget. Ha flytvästen på dig men undvik
att gå ut och möta en kajak i stor surf.
Det är inte ovanligt att nybörjare kom-
mer skjutande som en raket och kan
välta omkull och skada en hjälpan-
de hand.

Med rätt utrustning (hjälm och vådräkt)
och expertis är kajaksurfing både otro-
ligt roligt och lärorikt. I rätta förhållan-
den är surfning ett av de allra bästa sätt-
ten att lära sig stödtag samt en 100%ig
eskimåsväng.

"Spilling Breakers" finner du där bot-
ten är långgrund. Energin förlöses sakta
över en längre sträcka och en surf-
landning är mer "mellow". Detta är det
bästa stället att landa i surf.

"Plunging Breakers" eller "Dumpers"
är svallvågor som rullar in mot en brant
botten. Vågorna når sin kritiska höjd
våldigt snabbt och luft är fångad i vå-
gen vilken gör att den ser lika våldsamt
ut som den faktiskt är. Att paddla in ge-
nom "dumpers" kan vara ruskigt obe-
hagligt och även medföra risk för nack-
och axelskador.

Sugande bränningar är vågor som
ruschar upp mot klippor med en väldig
hastighet för att sedan sugas ut och ner
igen. Dessa vågor bryter inte men de har
en enorm sugande kraft och om man
paddlar för nära klipporna är det lätt
att bli omkullvält.

UDDAR

Utanför uddar är det ofta svår paddling.
Strömmarna är starkare och om tid-
vattnet är tillräckligt starkt kan man
uppleva bakvatten på insidan av udden.

Varesig udden är ett berg, hundratals
meter högt, eller om det är en låg och
lång sandudd som sticker ut från kilo-
meter är det viktigt att paddla runt med
respekt och ta det försiktigt.

Det är inte ovanligt att nybörjare paddlar
direkt från udde till udde för att korta
av paddelsträckan något. På engelska
kallas detta "pointitis". Att ta sikte mot
nästa udde på horisonten kan vara en
OK strategi om vädret och distansen
tillåter. Om du hamnar flera kilometer
från land, mellan uddarna, bör sträckan
paddlas som om det vore en överfart.

REV

Rev kan vara svåra att se. Många är vi
långfärdspaddlare som har paddlat rakt
upp på ett stenigt rev och senare fått
tillbringa flera timmar med att reparera
kajaken. När havet ligger spegelblankt
kan rev upptäckas genom att konsisten-
sen på vattnet är lite annorlunda runt-
omkring och över dem. När det blåser
bryter vågorna över reven.

GRUND

Du kan lära dig var grunden är genom
att läsa vattendjup på sjökorten. Det är
inte ovanligt att ha djup på 60-100
famn (1 famn = 1.83 meter) och plöts-
ligt ändras det till 1-3 famnar och där
har man ett grund. När tidvattnet ström-
mar in eller ut över grund och vågor rul-
lar in från motsatt riktning är det van-
ligt att erfara stående vågor.

TIDVATTEN

Kalla, blöta och sura friluftsentusiaster
är ofta resultatet av paddlare som av
misstag satte upp tältet nedanför
tidvattenlinjen.

Att lära sig läsa tidvattentabeller, lin-
jerna på stranden, samt att kalkulera
när nästa högvatten kommer att vara,
är en oundgänglig kunskap i områden
med stor tidvattenskillnad.

Blåser det kommer tidvattnet upp ytter-
ligare och således måste nattens läger
och kajakerna placeras längre upp.

STRÖMMAR

Det smalaste stället i en kanal, mellan två öar eller en ö och fastlandet, är inte alltid det bästa stället att korsa på. Ofta är strömmarna starkare där det är smalt. Samma mängd vatten som rinner runt om måste också tryckas igenom ett smalare område. I värsta fall kan bakvatten, virvelpoolar och överfall kapsejsa även den bästa kanotist.

TIDVATTENSTRÖMMAR

Tidvatten som rinner mot vind eller vågor i smala passager kan skapa svåra paddelförhållanden. Sjökortet visar områden med stående vågor så att man kan undvika dessa, eller paddla igenom när tidvattnet har stannat av.

Att paddla medströms är till vår fördel. Stark ström bör respekteras och paddlas som om det vore en fors. Att kunna "färja" och paddla in och ut genom bakvattnet är viktigt.

Sjökort och Kustpiloter visar och beskriver områden med strömmar starkare än 3 knop. I vissa områden måste man använda både tidvatten- och strömtabeller eftersom låg- och högvattentiderna inte alltid överensstämmer med när och hur starkt strömmarna far.

BAKVATTEN kan uppstå bakom stora uddar längs kusten. Denna motgående ström kan skapa konfunderat hav med områden av stående vågor och yrande sjö. Eftersom strömmar i grunt vatten flyter långsammare än strömmar i djupt vatten, samt att de rinner motströms i bakvatten, är det oftast smartare att paddla nära stranden när man paddlar motströms.

Stark ström runt en udde kan forcera paddlare bort från deras destination. Att bryta ur strömmen kan vara en både svår och obehaglig upplevelse för nybörjare.

Skvalpande, stående vågor längs en vattenlinje markerar gränsen mellan strömmar i olika riktningar och karaktär. Stödtag är nödvändigt att kunna i sådana förhållanden.

RIPSTRÖM (ofta kallat "tide rip") är vatten som flyter tillbaka ut mot havet efter att ha ackumulerats upp mot stranden från vågornas gedigna påtryck. Vattnet väljer att rinna ut mot havet igen där trycket är minst och där bränningarna är svagare. Ibland är detta i mitten av stranden, några rev eller längs en lång udde.

Rip strömmar är en simmares mardröm. Långfärdspaddlare kan också känna kraften. För att undkomma denna ström måste man först låta den föra en ut en bit där styrkan avtar lite. Här paddlar eller simmar man sen parallellt med stranden tills man kommit bort från strömmens gränser.

"BOCAS"

"Boca" är det Spanska ordet för mun. Öppningarna mellan flera öar kallas "boca". I Bahia de Magdalena i Baja California, Mexico sträcker sig sandöar, 10-20 km långa, längs kusten. "La Bocas" (öppningarna) mellan öarna är några hundra meter breda och under flod (då tidvattnet strömmar in) ser det ut som hela Stilla Havet försöker tränga sig genom dessa smala öppningar. När tidvattnet ebbar är strömmen enormt stark och eventuella överfarter från en ö till en annan bör ske mellan ebb och flod, när tidvattnet står still.

DIMMA

Det finns två olika typer av dimma som äventyrar havspaddling, havsdimma och radiation dimma. Den sistnämnda uppstår utan vind och bränns vanligtvis bort så fort solen värmt upp jorden lite. Havsdimma associeras med starka vindar

och kan ligga tjock i flera dagar. Havsdimma brårns inte bort av solen.

Man bör ta det väldigt försiktigt när man paddlar genom dimma. Att veta exakt position, distans från stranden, och landningsmöjligheter är viktigt. Ju längre man paddlar i dimma ju svårare kommer det bli att med säkerhet att beräkna sin position.

Att via VHF-radio kunna kontakta andra båtar i närheten om din position, är en bra idé. Man kan använda radion för att få en väderrapport. Att bli överraskad av, eller överraska motorbåtar ute i dimma är inte roligt. Låt ståven peka i den riktning varifrån du hör en motor, detta ger dig större möjlighet att svänga undan snabbt. Använd visselpipa och håll samman gruppen tätt. Att hissa upp en radarreflektor på paddeln ökar dina chanser att bli upptäckt av större fartyg. Kunskap om hur en kompass fungerar till havs är en ovärderlig hjälp när man paddlar i dimma.

ÅSKVÄDER

Att paddla i åskväder är inte att rekommendera. Blixtnedslag i, på eller i närheten av vatten är en av de högsta i statistiken över olyckor i vildmarken. Vattnen leder elektricitet oerhört bra och varken gummistövlar eller neoprenskor kan skydda dig mot strömmen.

MOTORBÅTAR

Kajaker kan vara svåra att se från en motorbåt. Klä dig i färger såsom rött, orange eller gult och planera i förväg din tur, detta ökar chansen att bli sedd på ett tidigt stadium. Fiskebåtar, oljefartyg, kryssningsfartyg, segelbåtar, jet-skis, vindsurfingsbrädor, är alla väldigt otrevliga att kollidera med. Som den långsammare farkosten är det vi som väjer, så överfarer och turer in och ut genom en större hamn måste planeras noga.

FARTYG

Olje- och kryssningsfartyg kommer inte och kan inte stanna för en havskajak som är ivägen. Det är din uppgift att känna till "Havets trafikregler" samt tidtabellerna innan du ger dig ut i farleden.

KÖLVATTEN

Vågorna som följer ett stort fartyg kan få nybörjare att kapsejsa. Vågor från en färja är ofta branta och kan vara upp till 2 meter höga. Ibland tar det vågorna 5-10 minuter innan de når land vilket är precis den tid som behövs för att vi ska glömma att en färja passerade. Många är de grupper som i lugn och ro har avnjutit sin lunch, sett färjan gå förbi och tio minuter senare fått kasta sig ut efter kajakerna som driver ut till havs då de stora vågorna slutligen nådde land.

HAVSDÄGGDJUR & SMÅDJUR

I Scammons Lagun och i Bahia de Magdalena i Mexico, är det många som beundrar Gråvalar från kajaker. Det har varit flera olyckor samt några dödsfall, då paddlare kommit alltför nära valar med nyfödda kalvar. Att respektera valar och andra däggdjur är för många en självklarhet men det är inte ovanligt att folk försöker komma lite närmare för att se bättre. Om valar simmar i samma riktning som du paddlar, eller om er kurs korsas, knacka eller slå hårt på din kajak så valarna hör var du är, stanna upp och låt dem passera först. Att följa valar för att få en bättre bild är illegalt enligt den internationella lagen om skydd av havsdäggdjur.

"Stellar" **sjölejon** i Alaska är inte lika lekfulla och nyfikna som deras kusiner i Californien. "Stellar" sjölejonen är både större och mer aggressiva. Ibland har de följt efter paddelgrupper i flera timmar och till och med i flera dagar. De kan simma obehagligt nära, bumpa

kajakerna, morra och ryta samt komma upp oroväckande nära. Detta utmanande beteende kan lätt kapsejsa vem som helst om man blir överraskad.

Undvik **späckhuggare, sälar och sjölejon** när de äter eftersom djuren är speciellt känsliga och aggressiva då. Do not "crash" dinner parties!

Andra djur att respektera är **sjöborrar, plattfiskar, maneter, rockor** och andra djur med möjligheten att ge oss ett sting eller bett. Dessa djur är inte ute för att äta oss men om vi trampar på dem av misstag så försvarar de sig.

I varmare vatten kan man ofta se **hajar**. En del människor får en kick av tanken att en haj kommer upp och tippar över en. Om detta verkligen skulle hända, så rekommenderas det att man slår hajen på nosen eller på ögonen med paddeln. Var försiktig med att skvätta och plaska för mycket eftersom hajar tolkar detta som ett djur i nöd vilket i sig betyder ett mål mat!

Långfärdspaddlare har aldrig blivit attackerade av **späckhuggare** men deras närvaro gör de flesta av oss lite nervösa och således mindre koncentrerade på själva paddlingen.

NATTPADDLING

Att paddla under en stjärnklar himmel eller i fullmåne är en otrolig känsla, men att paddla på natten kan också vara farligt. På natten eller i gryningen är havet ofta lugnare och det kan vara en bra tid för längre överfarter. Planera noga vad som behövs för att göra paddlingen så säker som möjligt. Pannlampor, och nödraketer bör vara nära till hands hela tiden. Sjöfartsverkets regler kräver att man har vitt ljus tänd för att varna andra båtar i mörkret så att kollision undviks i största möjliga mån. En bra dyk-lampa fungerar utmärkt.

VILSE

Att förlora kontakten med andra i gruppen i dimma, mörker eller höga vågor kan vara en ruskig upplevelse. Det är svårt att koncentrera sig på vad som händer runt omkring en, var man är osv om man på samma gång försöker hitta rätt på nån annan. Ju tuffare förhållandena är ju svårare är det att hålla ihop en grupp på havet. Vad som krävs är öppen kommunikation, en överenskommen plan ifall vädret blir dåligt och en positiv attityd till att "det är alltid bättre att sitta på land och önska att man var ute och paddlade, än att vara till havs och önska att man var på land". Att para upp i dåligt väder är en bra idé eftersom man då har någon att prata med och nån som kan hjälpa till om man skulle gå runt.

Ibland kan det vara nödvändigt att paddla på rad (en efter en) genom en trång öppning i rev eller genom surf. Att träna på detta är viktigt så man undviker stress och oorganiserat beteende när det verkligen gäller.

KAPSEJSNING

Katastrof på en havskajakturen uppstår när flertalet kajaker kapsejsar. Kom ihåg att sjö som är tillräckligt stor för att tippa en kajak, är tillräckligt tuff att kapsejsa ännu en kajak, och en till, och en till....

REGN

Regn, regn, regn, regn. Om du paddlar i regn i timmar i sträck är det lätt att bli nedkyld till den grad att man erfar de första tecknen på hypotermi. Huttrande, svårt att använda fingrarna, långsamt tänkande, trögt att motivera sig själv och andra osv. Ibland upptäcker man inte hur nedkyld man blivit förrän det är dags att slå läger eller ta ett beslut. Detta kan vara ett farligt läge eftersom beslut tagna av människor med låg kroppstemperatur ofta är irrationella.

Nedkylning kan undvikas om man har rätt kläder, regnställ mm nära till hands eller om man sätter upp ett vind/regnskydd där man kan samlas och prata igenom olika beslut som måste tas. Att äta och dricka mycket är viktigt för att kunna reglera kroppstemperaturen i dåligt väder.

SOL

Solbränna, uttorkning, värmeslag, kramp, svidande ögon är resultaten av för mycket sol. Detta kan påverka våra beslut lika negativt som nedkylning gör. Vår hjärna klarar inte av alltför drastiska temperaturskillnader och resultatet blir att vi tänker trögt och själviskt.

KALLT VATTEN

Kallt vatten dödar. Orsaken till många kajak- och småbåtsolyckor är inte drunkning utan hypotermi, sänkning av kroppens temperatur. Varje år omkommer människor i kallt vatten efter fruktlösa försök att klättra tillbaka in i kajaken. En del omkommer då de försöker simma till stranden. Det är inte ovanligt att folk tar av sig flytvästen eftersom de känner sig klumpiga och kan inte simma lika lätt med den på. Detta är ett gravt misstag. Stanna vid din båt! Försök att klättra in! Låt flytvästen vara på! Om kajaken blåser iväg från dig, inta "HELP" (Heat Escape Lessening Position) positionen så du bevarar kroppsvärme och energi.

Många vinter- och extrempaddlare har våt- eller torrdräkt på sig när de paddlar i kallt vatten. Om du gör dig besväret att ta på dig en av dessa dräkter betyder det att du planerar att paddla i extrema förhållanden. Om du inte planerar att paddla i svåra förhållanden fungerar polypropelene, konstfiber eller ylle underkläder lika bra. En vindtät jacka, bra regnställ, mössa, och vantar/paddelhandskar är dock viktigt. Ett gott omdöme kan hjälpa oss att und-

vika olyckor i kallt vatten. Ibland kan det finnas säkerhet i en större grupp av paddlare. Om någon skulle kapsejsa så är det flera som kan hjälpa till med räddningen och uppvärmingen av den nedkylda personen. Att dela sovsäck och försöka få kroppstemperaturen tillbaka till normalt igen är inte lika lätt som man tror.

ÖVERFARTER

Längre överfarter måste planeras väl. Räkna ut hur lång sträckan är och hur länge du tror att det kommer ta gruppen att paddla över. Hur är vädret? Kommer det att hålla? Kan den mest oerfarna i gruppen paddla i förhållanden som är värre än vad vi har nu?

En överfart som är mer än 6 sjömil tar oss ut mer än en timmes paddling från kusten. Mycket kan hända på en timme. Längre överfarter bör göras på morgontimmarna då havet ofta är lugnare. Använd din radio och meddela andra fartyg i området dina planer. Lyssna på väderleksrapporten och var beredd på att vända om. När du väl är på gång, var alert, ha sjökorten redo på däck, beräkna avdriften och se till att gruppen håller samman och paddlar på.

ISBERG & KROSSAD IS

Krossad is är mindre bitar av isberg som flyter runt på havet. Stora pack av krossad is och isberg följer ofta tidvattenströmmarna in och ut genom fjordarna.

Eftersom 80-90 % av ett isberg är under vattenlinjen, ser man bara en liten bit av det. Is smälter hela tiden och isberg ändrar karaktär för var minut, detta betyder att de kan rulla runt när som helst. Att paddla fram till ett isberg kan vara extremt farligt. Om det rullar kan både kajak och paddlare få allvarliga skador. Från större isberg kan bitar stora som bowlingbollar kastas runt och träffa nån i huvudet. När isberg "kalvar" av isfält eller glaciärer rakt i vattnet ska-

pas enorma vågor som lätt kan kapsejsa kajaker som är alltför nära.

Vågorna som har en väldig fart är också mycket branta. De kan inte bara kapsejsa kajaker utan de skapar också en otrolig panikartad situation när de slår upp på stranden och kajaker som inte är uppdragna tillräckligt far ut. Det är inte lätt att simma ut och dra in kajaker i dessa iskalla vatten.

UTRUSTNING

Trasiga roder, läckage, döda batterier i radion, paddelflottörer med hål i, slitna bogserlinjor är bara några få exempel på dålig utrustning. Utrustningen bryts ner i sol och saltvatten och underhåll är viktigt. Många långfärdspaddlare har en liten "tupperware" lada nära till hands i kajaken med det mest nödvändiga såsom duct-tejp (silvertejp), skruvar, muttrar, snöre, en kniv, skruvmejsel, och andra pryglar du använder regelbundet.

FLODER

När floder möter havet skapas stående vågor. Floden kan också orsaka ström långt ut till havs och om tidvattnet är på väg ut är kombinationen farlig. Den bästa tiden att korsa större flodmynningar är tiden mellan ebb och flod, eller när tidvattnet är på väg in. Håll stort avstånd från flodmynningen och håll ögonen öppna för grund och flodskräp som flyter omkring.

SUBJEKTIVA FAROR

Tuffhet, kaxig, dåligt ledarskap eller "followership", oflexibla planer, planering, dålig kommunikation inom gruppen, feighet, erfarenhet, överskattning av kunskaper mm.

Referenser:

- Sea Kayaking - a manual for long-distance touring by John Dowd
- The Coastal Kayaker by Randel Washburne
- Fundamentals of Kayak Navigation by David Burch
- Waves and Beaches by Willard Bascom

Att landa genom surf kräver träning. Det är frågan om timing, att pricka in det låga setet, att lyckas hålla den långkölade kajaken vinkelrätt mot vågen, att back- och frampaddla vid rätt tillfällen o.s.v

Att träna surflandningar är också ett utmärkt sätt att träna in en idiotsäker eskimåsväng....

Havspaddlarnas Höstträff

Mikael Rosén anordnade denna träff för första gången 1989 och det skulle i år bli 10-års jubileum.

Första helgen i oktober varje år, har paddlare från olika delar av landet -och ibland världen- träffats för att paddla en tur tillsammans, lyssna på ett föredrag samt deltaga i eller bese "Inofficiellt Svenskt Mästerskap i Kajakakrobatik", en mycket underhållande tävling i fem delar, varunder de tävlande får mäta sig med varann i t.ex. upp-och-ned-paddling, stå-upp-paddling, eskimåsvängar i propellerfart m.m. De första fyra åren hölls träffen på Långö utanför Studsvik, men flyttades sedan till Svärdsklöva. Nu är Svärdsklöva stängt för paddlare och annat patrask, för ABB:s personalförening vill sälja anläggningen. Därför skulle träffen åter hållas på Långö i den gamla nedlagda skolan där.

Tyvärr var det bara 12 personer som anmälde sig till träffen, så arrangörerna beslutade att inställa. Det var med stor sorg och förtvivlan jag mottog detta besked, ty Höstträffen har för mig blivit en årlig tradition och stor höjdpunkt och jag oroar mig nu mycket för träffens framtid. Är det slut med den nu tro....?

Nä, vi var några tappra kajakister som trotsade inställningen. Det blev dock en micro-Höstträff som till en början utgjordes av 66,6% Karin.

Karin Ajaxon och undertecknad begav oss ut från Studsviks brygga om fredag afton och hade en vacker, om än något trevande paddling i mörkret. Vid framkomsten till Långö fann vi Tomas Meijer samt en minimal ponny som gjorde tappra försök att äta upp Tomas' tält.

Vi hade en mycket trevlig afton och timman vart sen innan vi kröp ner i sovsäckarna.

På lördagen trotsade vi regn & rusk och gav oss ut att runda Enskär, varunder vi uppfann

en ny gren inom turpaddlingens ädla konst, nämligen "Fågelskyddsområdes-hopping".

Det går till så att man under höst eller vår, då fågelskyddsområdena inte gäller, paddlar så nära land som möjligt för att lixom passa på tillfället att ta dessa ställen i noga betraktande. Jag har paddlat en hel del i områdena runt Långö, Ringsö, Bergö, Hartsö, Enskär o.s.v. men det är första gången jag ser flera av dessa öar på så nära håll. Många fåglar är det....

När det började närma sig lunchdax och regnet bara ökade och blev allt ihärdigare, beslutade vi oss för att vara icke fältmässiga utan intaga födan i skydd hemma i Långö skola. Bäst som vi satt där och vräkte i oss, dök Lasse Bergman upp varpå andelen Karin sjönk drastiskt med hela 16,6% och skaran var plötsligt fyra personer stark, dock fortfarande historiens minsta Höstträff.....

Karin A bestämde sig för en promenad under eftermiddagen och fick sitt straff i form av en illasinnad fästing. Vi andra fattade det mycket klokare beslutet att paddla runt Långö, varunder snabbinspektion av den numer igenbommade krogen vid Sävsundet genomfördes. Igenbommad är den icke p.g.a. den sena tiden på året, utan för att Hälsovårdsmyndigheterna hade funnit byggnaden undermålig för alkoholutskänkning och utan detta tillstånd dog krogen en "naturlig" död.

För söndagens akrobatiska inslag stod jag själv. Tomas avstod, förmodligen p.g.a. för dåligt motstånd. Han hade legat i hårdräning för att bli den förste att klä Märten.

Efter en vacker men tämligen händelselös paddling nådde vi så Studsviks brygga och det var dax att ta färväl och fara hem till teve, dusch och WC.

Karin Mentzing

SEPTEMBERPADDLING I STOCKHOLMS SKÄRGÅRD

Johan Norberg

I början av september genomförde jag en paddling tillsammans med bl.a. några norska vänner i Stockholms skärgård.

Jag tänkte dela med mig lite av denna synnerligen lyckade färd med er andra paddlare som är med i det förnämliga nätverket som benämns Kontaktnätet. Man säger ju att delad glädje är dubbel glädje.

Färden blev nämligen en riktig höjdare bl.a. tack vare att vädrets makter stod oss bi i osedvanligt hög utsträckning.

Till att börja med så tror jag att en liten beskrivning av personerna som var med kan komma till pass eftersom dom alla fyra är mycket speciella och trevliga paddelvänner.

Johnny och Lone är båda bosatta uppe i Tromsö och är ledande krafter i Tromsö havspaddlingsklubb. Dom håller kurser i paddelteknik och räddningsteknik i havet (alla deltagarna får låna våtdräkt) och alla som ska bli med i paddelklubben och få hyra kajak *måste* gå igenom en sådan kurs, om dom inte redan innan är erkänt dugliga havspaddlare.

Johnny var f.ö. en av dom som på allvar införde havspaddling i Norge och Lone, som egentligen är danska, har en idrottskarriär som spjutkastarska bakom sig (dansk mästareinna bl.a.). Lone har paddlat hela norra delen av Norska kusten från Bergen till Kirkenäs ensam vilket kanske säger en del om hennes paddelförmåga. Den tredje "norsken" var Bernt från Honingsvåg som jag hade nöjet att lära känna i juni när jag var uppe och paddlade vid Nordkap. Han byggde sin första kajak som 13-åring och har paddlat i de nordnorska farvattnen sen dess och då karlen t.o.m. är äldre än jag själv så

har han ju hunnit avverka några mil i havet.

Han har tidigare varit skidåkare på elitnivå och nog märker man att hans tävlingsinstinkt finns kvar alltid. Till saken hör att han för några år sedan bytte ut några klaffar i hjärtat och en bit av aortan mot en goretexdito men synes helt återställd åtminstone av paddlingskapaciteten att döma.

Den fjärde personen var den sympatiska Åke från Brunnsans kanotklubb som var den ende svensken som jag lyckades få med mig, trots att jag pratade med en hel del duktiga paddlare. Åke har förmånen att efter en förtidspensionering kunna disponera sin tid som han vill, vilket naturligtvis innebär en hel del paddling, Lyckans ost!

Vi inledde onsdagskvällen hemma hos mig med att Johnny och Lone bjöd på härliga King Crab som verkligen var en delikatess. Denna jättekraffa har ju haft vänligheten att vandra runt Kolahalvön och kommit ända ner till Finnmark på den norska kusten. Den konkurrerar, märkligt nog inte med någon fiskart, varför den blivit ett välkommet tillskott och njuts vållustigt av en och annan norrman även om det i princip råder fiskeförbud på jättekraffan.

Efter sen kväll steg vi så upp i ottan för att hämta kajaker, lasta bilen och bege oss till Stavnäs sommarhamn som var vår startpunkt för färden. Ivar som tyvärr inte kunde följa med på paddelturen var dock snäll och följde med ut till Stavnäs för att sedan köra hem min bil med löfte om att hämta oss i andra änden.

Efter att ha lastat kajakerna sjösatte vi och paddlade i skaplig motvind på c:a 12 sekundmeter söderut. Runmarö kanal innebar en väl-

kommen paus i gnetandet. Nere vid Nämndö gick det dock inte att finna någon lä utan det var bara att kämpa på mot vinden och med låg hastighet närma sig kvällens lägerplats.

Vi fann en perfekt ö med en lagun i nordlig riktning och så pass skogsbeväxt att det gavs utmärkt lä samtidigt som vi hade fina klippor att dra upp kajakerna på och för att slå upp

tiska tavlor och att jaga fågel. Vi hade sän tur så jag fick låna nyckeln av tillsynsmannen Johan Stake, som var på ett ovanligt gott humör, och visa våra vänner det fina muséet.

Sedan surfade vi vidare i bitvis ganska hög och skojig sjö och gick iland på Grönskår och kikade på den gamla fyren och fortsatte därefter till Björkskår.

tälten. Norrmännen kastade sig omedelbart i det ganska ljumna vattnet och njöt extra mycket då dom haft en förfärligt dålig sommar. Sedan käkade vi massor av kräftor med olika nubbar till, sjöng visor och hade det "koseligt".

Jag hade haft det stora nöjet att fiska kräftor uppe i Erken tillsammans med en kompis vars fru har fiskevatten där. Vi fick inte mindre än 1.015 stycken varav jag hade tagit hand om drygt 300, som jag kokat efter ett bra recept, varför kräftorna smakade ypperligt och räckte väl till.

Kvällen blev ganska sen innan vi kröp in i tälten och fick en härlig sömn.

Dagen därpå styrde vi kosan åt NO med vinden rakt i ryggen och surfade upp till Bullerön. Det är en fin ö där Bruno Liljefors tillbringade somrarna med att måla sina fantas-

När vi närmade oss hamnen såg vi att fyra plastkajaker var uppdragna där och blev väl lite nyfikna på vad det var för några som i tämligen rudimentära farkoster tagit sig över den 7 km breda fjärden i så pass hög sjö som det ändå var fråga om.

På Björkskår slog vi så upp våra tält och avnjöt sedan entrecote med ett gott vin på bryggan och därefter bastubad i den mysiga lilla vedeldade bastun.

När dom andra kröp in i tälten för att få sig en välbehövlig vila kunde jag bara inte förmå mig att krypa till kojs utan jag lade mig i stället på rygg på klippan och bara njöt av den vidunderliga stjärnhimmeln. Alla som har upplevt en kristallklar septemberrätt ute i yterskärgården vet vad jag pratar om. Ett vackrare skådespel har jag svårt att föreställa mig. Man känner sig verkligen som en liten prick i universum när

man ser den mäktiga Vintergatan som ett band över stjärnhimlen och ändå förnimmer man människans närvaro då satelliter seglar fram över himlavalvet.

Innan vi hann ge oss iväg morgonen därpå såg vi hur fyra unga pojkar, som övernattat i stugan för nödställda, gav sig iväg i de röda plastkajakerna. Lone, som har skarpa ögon, lade märke till att flera av dom hade paddlarna åt fel håll så jag rusade ner till bryggan för att förklara hur man paddlar på bästa sätt.

"Spelar det någon roll", var svaret jag fick när jag påpekade den felaktiga paddelföringen.

Därefter gick jag upp för att språka med tillsynsmannen om pojkarnas olämpliga paddelövningar. Honom fann jag i verkstaden där han stod och försökte reparera en paddel. Han berättade att grabbarna hade hyrt kajakerna på Lidingö och sedan gett sig ut att paddla med noll förkunskaper med sig.

Först hade dom hållit sig i mellanskärgården men

dagen innan fick dom för sig att paddla ut till Björkskärr. Så omkring 700 meter från den västra ön hade en av grabbarna kapsejsat då det blåste 12 sekundmeter SV och gick ganska hög sjö. Eftersom dom inte hade en aning om hur dom skulle undsätta kamraten så hade han rvingats simma in till Björkskärr. Tur för honom att det var så pass varmt i vattnet!

Efter att dom sedan hade trampat sönder en paddel och då dom inte hade någon i reserv så ringde dom till uthyraren på Lidingö som tog sin motorbåt och körde ut med en ny paddel. Varför i h-e kunde han inte stoppat ner grabbarna i båten och släpat in kajakerna till skyddat vatten?

Ännu ett exempel på att vissa uthyrare inte borde få syssla med sin näring!

Varför gav han inte pojkarna instruktioner i hur man paddlar och inte minst *var* man paddlar om man saknar erfarenhet?

Dagen efter surfade vi vidare upp till Stora Nassa och därefter till Utfredlarna. Sedan blev det ett långt men härligt ben upp till Svenska Stenarna i helt suverän surf. Då och då hörde man förtjusta skrik från Lone då Albatrossen surfade mycket bra och hon allt som oftast hade vattensprut ända upp över huvudet, ja hon påstod att hon t.o.m. stundom befann sig under vattenytan!

Middagen bestod i fläskfilé och ris och en snabbt ihopkommen men mycket god säs. Restaurang Norberg hade kammat hem ännu en fullpoängare!

Återigen fick vi en alldeles stjärnklar natt och härlig sömn vaggad av vågornas brus mot det lilla skäret längst ute i havet.

Dagen efter styrde vi kosan ut till Ytterberget

och kikade på de lekfulla och nästan helt orädda sälarna. En mäktig upplevelse. Johnny tog lite bilder när jag paddlade genom brottsjöarna med ett antal

nyfikna sälhuvuden runt omkring mig. Sedan var det bara att sikta på Söderarms fyr och då och då vrida kajaken utåt havet för att få fin surf i den nu lite mer sydliga vinden.

Efter fyra timmar i kajaken kändes det helt OK att kliva av och intaga en pastalunch med köttbullar och vitlöksdoftande tomatås.

Söderarms sjöbevakningsstation är sedan ett halvår tillbaka dessvärre nerlagd. Hur i hela helsike kan man fatta så korkade beslut? Att ha en utpost av detta slag mot havet och kunna bistå fartyg i sjönöd borde väl ändå vara värt några kronor.

Nu ska i stället den gamla stationen användas för konferensverksamhet. Kanske ett perfekt ställe att ta ut företaget till när man vill ha lugn och ro för att diskutera något intressant ämne?

Norrmännen är mycket imponerade av vår fina skärgård och att vi haft häftigt surf i hela tre

dag. Själva är dom inte vana att surfa mer än en halv dag, om än ibland i betydligt högre sjö än det som vi kan bjuda på.

Efter att ha sjösatt kajakerna blev det racekörning med Bernt i sidvind/motvind in till Kryckan där vi hade nattläger på en skyddad plats. Han hade lånat min ena Viviane så det var trivsamt att se att vi är så jämgoda paddlare. Johnny påstod att han var övertygad att vi skulle paddla tills en av oss dog för han kunde inte se att varken Bernt eller jag skulle kunna ge upp.

Till middag blev det rökt lax och ett gott vitt vin därtill. Lone gjorde romtoddy som smakade så förträfflig så Bernt och jag satt uppe sent och löste livets gåtor, återigen under ett så magnifikt gnistrande himlavalv så att alla problem synes små och obetydliga.

Dagen efter blev det lite slitsammare med att gå i bitvis hård motvind in förbi Furusund. Vi fick dock skaplig lä från Yxlan och paddlade förbi Ängsö ner till Bergshamraviken där.

Åke har sitt sommarviste i en underbar skärgårdsmiljö. Då vi startade sent och tagit en rejäl lunchpaus så anländer vi först vid 1/2 9-tiden efter att mörkret har lagt sig. Det var mycket läckert att paddla i mörkret, sedan vinden lagt sig, in i den fina viken mot skenet från en ficklampa som visade sig tillhöra Ivar. Sedan bjuder Åke och hans trevliga sambo på en fantastisk middag och till slut ger vi oss åter till Stockholm. Se det var en synnerligen lyckat tur i trevliga och duktiga paddelvänners lag.

INCIDENTRAPPORT

av Tomas Lindgren

Denna rapport omfattar inte någon faktisk olycka eller skada.

Det är dock en beskrivning av brister och konflikter i samband med en överfart, så som en av parterna har uppfattat det. Förhoppningsvis kan detta belysa betydelsen av gruppens sammansättning och samverkan vid långfärd, samt i viss mån den enskildes tekniska färdighet.

A, B och C deltar i en äventyrsresa, med inslag av bl.a. forspaddling.

Aktiviteten sker under relativt fria tyglar - kompetenta personer hjälper till i den mån deltagarna själva vill (tyvärr en alltför vanlig företeelse då "erfarna" friluftsmänniskor håller igång).

A ger sig ut i ett mindre parti med strömmande vatten, en paddellängd från strandlinjen. Denne kapsejsar och lyckas med att lossa kapellet, men tycks ha för bråttom ur kajaken - vrider sig själv fast med benen (med all tydlighet har detta inte övats tidigare). Alltför lång tid förflyter innan assistans når fram, A lyckas dock nå fram till några stenblock varvid huvudet kan hållas över vattenytan.

Tydligt blir att A ej mer kommer att prova på detta under överskådlig tid framöver.

Ett flertal är senare.

A, B, C, D och E knyts samman för en längre kajakfärd.

Idén sprids tidigt på våren, inför den planerade starten i augusti.

B, som är den drivande kraften i sammanhanget, delger bl.a. information om roll-

tekniker. Dock utan att framställa några krav kring detta.

Vid en lat dag på stranden, dagarna före avfärd, medtages kajakerna för lite "lek". A beger sig ut, med assistans av B, för att prova något av grunderna kring att rolla.

Långfärden startar och dagarna förflyter i ett behagligt tempo. God mat förgyller tillvaron för de fem vännerna.

Överfart mellan Lågsjär och Söderarm sker i en livlig, dock ej oroväckande sjögång.

Följande dygn, dag 7, tvingas gruppen göra en vilodag då en regntyngd kuling ej lockar till vidare färd.

B uttrycker det i stil med; -Jag vill inte att A ska behöva ge sig ut i det här, då denne ogillar när vinden påverkar paddeln!

Vinden mojnar till dag 8 och gruppen kan åter lägga några distans till loggboken.

Dag 9 inleds med en större fjärd. Härvid säger A ifrån och vill ej påbörja sträckningen. Gruppen gör landstigning och avvaktar till eftermiddagen, varpå vinden har mojnats något. Fortfarande är vågorna av betydande höjd, men ingen motsätter sig att fortsätta.

Vädret är i stort sett oförändrat dag 10, och förslag läggs om att försöka nå en närbelägen ö för att "känna på vågorna".

Väl framme vid denna ö upplevs det som om gruppen har hamnat i en fälla. A motsätter sig kategoriskt alla förslag om vidare färd, utbrister i förtvivlan hur denne behandlas "som ett barn" och paddlar i vredesmod iväg från gruppen, ut i vågorna.

C beger sig raskt efter och kan ganska snart fatta ett stadigt tag i A's kajak, i mening att undvika en kapsejsning. A blir besinningslös - hotar att slå C med paddeln - och riktar all sin ilska mot C, som dock behåller sitt grepp i det att paret driver åter mot den skyddade viken.

B anlöper avvaktande, varpå A ber denne att "beordra" C att släppa taget om A's kajak. De återvänder in i viken och landstiger. Här uppstår två läger varvid B, D och E försöker att medla mellan A och C. B lät meddela att A ansåg sig fullt tekniskt kapabel, men att denne har en rädsla inför det ögonblick som en eventuell kapsejsning inträffar. Ej efterspelet i vattnet, men just själva ögonblicket...

Likaså att C tycktes betrakta denne (A) undervärderande i fråga om paddelteknik.

Först på eftermiddagen, efter lång väntan och djupa diskussioner, anlöper en båt tillkallad av B, för överskeppning till närmaste hamn.

C valde efter överskeppningen att fortsätta turen på egen hand.

Konflikter kan med säkerhet undvikas om gruppen gör upp om de små motsättningarna i förberedelseskedet.

Detta kan i sig utmynna i att någon/några personer avstår från att delta.

Vad är bäst?

Vikten av att "leka" för att uppnå en högre nivå på paddelteknik kan inte nog betonas. Men vad är det som gör att vuxna paddlare så ofta undviker de blöta övningsarna?

Ja, så sitter du snart där i **i s s ö r j a n** igen....
....lagom uppvärmd efter framfart medels
isdubbar.

Vanan trogen försöker du nu att styra din
farkost genom en väl avvägd lutning - men
det går kanske inte så bra?

Prova då att luta kajaken "inåt" svängen, så
styr den dit du vill!

Tomas Lindgren

PADDLING PÅ SJÖN

Långt in i dom djupa, steniga och mörka skogarna i Småland ligger det. Vilket? Jo, mitt hemnavatten, sjön Bolmen med alla sina 365 öar. Några små, några stora och några ännu större. Den största ön, Bolmsö, är bebodd året om plus att där finns en massa sommarstugor. Där finns både värdshus med camping, kyrka och skola m.m

Ön har broförbindelse på den ena sidan och färjeförbindelse från andra hållet. Om man vill paddla runt Bolmsö så går det att göra det på en dag men då får man ligga i. Det är lagom att ta det på två dagar.

På öns västra sida ligger ögruppen Tira öar med Storön som största ö. Storön har en fin sandstrand där det går att slå läger för natten. Nackdelen är att det brukar ligga många fritidsbåtar där på sommarnätterna. Men det finns fler öar som är fina att övernatta på. Fördelen med kajak, är ju som alla vet, att det går att ta sig in lite varstans.

En fin ö i närheten är Perstorpaholmarna. Där får man dra upp kajaken mellan träden, men inne på ön finns det en fin öppen plats att tälta på och en härlig klippvall att njuta av solnedgången på.

Sjöns näst största ö är Råön som ligger nästan mitt i sjön, jämte Bolmsö's södra del, en obebodd ö med mycket skog.

Där har det varit en del avverkning de sista åren men mitt på ön finns det en stor och mäktig bokskog, om den inte har fallit för sågen den med. Ön är till salu för den ringa summan av 10 miljoner kr, (om inte jag har hört fel och med viss reservation för slutförsäljning).

Ön har flera fina vikar med fina stränder och lämpliga tältplatser.

Om man skulle vilja ha färsk fisk till kvällen är det bara att ta fram fiskegrejerna. Har man tur så kan få upp en fin aborre eller varför inte en gädda eller gös. En och annan mört kan nog också fastna på kroken. Söder om Råön sträcker Storsjön ut sig, här finns dom största djupen i sjön på upp till 40 meter. I övrigt ligger djupen mest mellan 1-10 meter.

När vinden ligger på nere från Byholmaviken så kan vågorna gå höga, men med kajak brukar det inte vara några problem.

Om man har tänkt sig en tur på Bolmen, så har man flera valmöjligheter till bra iläggningsplatser, här kommer några.

Vill man paddla i de södra delarna av sjön kan man lägga i kajaken i Bolmens samhälle. Nere vid hamnen finns det en ramp för upptagning och iläggning av båtar och där är också en bra brygga att starta ifrån. Där finns bra parkeringsmöjligheter för bilen också.

Hamnområdet i Bolmens samhälle har varit sågverk en gång i tiden men nyttjas nu till uppläggning av båtar vintertid. Här lyfts dom flesta av sjöns fritidsbåtar i och upp ur sjön.

Ett annat bra ställe att lägga i på är hamnen i Bolmstad som ligger lite längre norrut, mitt för Råön. I norra delen av hamnområdet finns det två jollebryggor som är bra att starta ifrån och även här finns det fina parkeringsmöjligheter.

Vill man paddla runt Bolmsö så är Bolmstad en bra utgångspunkt.

BOLMEN

I oktober för några år sen skulle jag och min kompis ta en liten tur runt Råön en eftermiddag. När vi kom ut till Bolmstads hamn så fanns det inte en enda människa i hamnen. Vi la i kajakerna vid jollebryggan och stack iväg. När vi kom tillbaka ett par timmar senare var jollebryggorna upptagna och det fanns fortfarande inga människor i hamnen. Så kan det gå när man är ute på hösten.

Vill man ha en fast lägerplats att göra dags-turer ifrån så kan man lägga sig på någon av campingplatserna som finns utmed sjön. Bl.a i Bolmens samhälle, nere vid hamnen, Sjön Bolmens camping vid Mjälén som ligger strax norr om Bolmstad och på campingen på Bolmsö, som ligger vid världshuset i kyrkbyn på norra delen av ön. På campingplatserna finns det också små butiker där man kan proviantera om man behöver.

Funderar du på en tur på Bolmen och vill veta mer så är du välkommen att höra av dig till mig, för tips och vägbeskrivningar, antingen via telefon eller E-post.

Trots att inte vattnet är salt och kristallklart så kan man få en fin tur på Bolmen.

Björn Olson

Telefon: 0372/835 09

Mobil: 0708/883509

bjorn.olson@delta.telenordia.se

WEB adresser

Detta är en efterlysning till alla tunga internetsurfare.

Jag skulle vilja se en gedigen lista på bra kajak-sajter i nästa nummer av Nyhetsbrevet.

Har du hittat kul å bra information om kajakaktiviteter, tillbehör eller vad som helst som rör kajakfärds-paddling, så skicka mig adressen samt en kort beskrivning på vad sajten handlar om.

Jag gör sen en sammanställning med ett försök till någorlunda systematisk indelning och publicerar den i Nyhetsbrev nr. 12.

Skicka naturligtvis annat material oxå, gärna lika mycket som till detta nummer!!

Om svensk kajakhistoria

av Klas Sandell

Den här artikeln har vi, med författarens benägna bistånd, hämtat från tidskriften "Argaladei: Friluftsliv - en livsstil" (No. 1, 1999) och då vi tror att Nyhetsbrevets läsare inte bara kan ha intresse av artikeln utan också känna till tidskriften och föreningen så hittar du här lite information om detta.

Om inte annat så passa på att titta i tidskriften nästa gång du är på biblioteket - där finns mycket matnyttigt för friluftare (inkl. särskilda kajaksidor med Kjeld Jensen som redaktör).

Tidskriften **Argaladei Friluftsliv - en livsstil** ges ut av föreningen Argaladei och är ett idé-, debatt- och informationsforum för friluftsbeslutsfärdiga. Redaktionen ambition är att den även ska fungera som en idébank för ungdomsledare, lärare och andra som arbetar med friluftsliv i pedagogisk verksamhet. Genom tidskriften vill man utveckla och verka för ett varsamt, naturlära och kulturanknutet friluftsliv - ett friluftsliv på naturens villkor. Därför består innehållet av allt från praktiska tips till ideologisk debatt och poesi. Tidskriften granskar kritiskt bl.a. turistindustrin och det myndighetsutövande som berör friluftslivet.

Föreningen ARGALADEI verkar för ett färgstarkt, kulturanknutet friluftsliv som alternativ till en kommersiell kultur. Argaladei menar att friluftsliv är en livsstil; en inspirationsväg att söka nya värderingar. Vi vill lära oss leva närmare naturen, på naturens egna villkor. Argaladei är ett samarbetsforum - en mötesplats för vidareutbildning, nytänkande och idéutbyte. Föreningen arrangerar färder, läger, seminarier, aktioner och utbildning. Kurser för ungdomsledare och andra som arbetar med människor är en viktig verksamhet. Namnet Argaladei är hämtat från ett svenskt - norskt gränstjäll i höjd med Kvikkjøkk. Föreningen konstituerades 1969, men dess historia börjar 1966. **Medlemskap:** kostar 150 kr för ett år och inkluderar prenumeration på Argaladei Friluftsliv - en livsstil (4 nr). (Enbart prenumeration: 125 kr, till tidskriftens postgiro: 35 08 84 - 3.) **Föreningens adress:** Argaladei c/o Ove Nilsson, Lövängen 3, 641 50 Katrineholm.

E-post: argaladei@telia.com **Föreningens postgiro:** 32 29 58 - 0

Östergötlands skärgård omkring 1970. Min fasters kajak som legat undanstoppad i en lada plockas fram av nästa generation skärgårdsbor. Man tänker använda den till framför allt sjöfågeljakt. Efter att den gamla spröda linoljemålade duken tagits bort, stoppar man flytmateriäl i stävorna och lägger på lakansväv som armeras med ett par mm glasfiber. Även jag som inte är bofast men släkt och fritidsboende i skärgården hittar en gammal undanstoppad kajak i en av öns lador, glasfiberarmerad, bygger om sittbrunnen till tvåmans

och börjar med goda vänner paddla kortare och längre turer längs den svenska ostkusten.

- Ännu några rader har skrivits i den svenska kajakhistorien!

Dukade skärgårdskajaker

De kajaker vi hittade var relativt breda och stadiga (ca 5 x 0.65 m), med närmast rund botten, stor sittbrunn och uppbyggda av en ihopnitad stomme av trälistor. Idag skulle vi kalla typen för "skärgårdskajak". De hade i allmänhet tillverkats på fabrik och köpts ut av de yngre

under 1930-talet för att användas för jakt på sjöfågel och säl. Längre söderut i skärgården prövades till och med att med grönländsk inspiration jaga säl med harpun! Inte minst under ofredsårens bränsleransonering var kajaken för de yngre bofasta ett attraktivt alternativ till att ro och segla. Snabbt och enkelt tog man sig fram till logdanser, bio och annat.

För att få lite tidsfärg kan vi notera att ungefär samtidigt, i början av 1930-talet, fick den här ön, med ett 100-tal bofasta, tillgång till telefon och det skulle ta ytterligare mer än 15 år innan man fick elström.

Vi hade här på 1930-talet ett samhälle vars redskap och försörjning med småskaligt fiske, jordbruk och boskapskötsel, i mycket var samma som före industrialisamhällets början.

Men samtidigt började det moderna välfärds-samhället i Sverige att formera sig. Bland annat är det inte minst under 1930-talet som friluftslivet och naturturismen breddas och demokratiseras från att tidigare i stor utsträckning ha gällt bättre bemedlade män i fjällen, börjar det nu gälla också arbetarklass, hela familjen och närmiljön.

Kajakerna vi hittade hade varit en del av vad som ser ut som en relativt omfattande kajakvåg för fritidsbruk i Sverige under 1920-1930-talen med konstruktören Sven Thorell som ett huvudnamn. Den här traditionen verkar ha förvaltas vidare bl.a. i kanotklubbarnas "långfärdssektioner" även om dessa vad jag förstätt sällan kunde mäta sig i aktivitet med tävlingspaddlandet.

Det fortfarande mycket aktiva kanotvarvet Vitudden i Västervik har också förvaltat den här traditionen.

För att anknyta till tidigare artikel av Kjeld om finessen med att bygga en sjösocka ("sea-sock") så kan vi notera att i en bok som kom 1955 så står det om behovet av en sittrumssäck för att samla upp sand och vatten som kommer in i sittbrunnen! Historien kan vara en nog så god inspirationskälla som t.ex. internationella influenser när det gäller teknikutveckling.

Första kapitlet

Men den svenska kajakhistorien började långt före 1920-talet. Så här skrev Carl Smith i Sv. Turistföreningens årsskrift, 1892:

"Den moderna långfärdskanoten, som för ungefär tjugufem år sedan infördes i den civiliserade världen genom skotten John Mac Gregor, kan sägas härstamma från eskimåkajaken, och har med denna gemensamma de grunddragen, att den är en smal, lätt, heldäckad farkost, som kan framdrivas af en person med en dubbelbladig paddel. Till kanoten begagnas dessutom ofta segel såsom fortkomstmedel under gynsamma omständigheter, då däremot eskimåen aldrig har segel på sin kajak, som för öfrigt är så lätt och klenlytt byggd - af träspjälor med däröfver sträckt sälskinn - att den ej skulle kunna tåla frestningen af segel."

De här kajakerna som Carl Smith beskriver får anses vara fritidskajakens första huvudkapitel och kännetecknades bl.a. just av att de ofta var gjorda också för att segla. Inte minst p.g.a. detta var de mer båtlika än vad vi idag associerar till en kajak. De var i regel byggda i trä med hel bordläggning (som en båt) och var drygt 4 m långa och ca 0.7 m breda. Lastrumsluckor, roder och en till två master var vanligt.

En intressant notering med tanke på en sentida diskussion om vem av de moderna långfärds-paddlarna som uppfann havskajakens vattentäta skott, är att en del av dessa kajaker i slutet av 1800-talet hade detsamma!

Havskajaken av glasfiber

Om dessa robusta och lite båtlika segelkajaker i trä från slutet av 1800-talet var första huvudkapitlet i den svenska kajakhistorien och de dukade ribbkanoterna av skärgårdstyp från 1920- och 1930-talen var det andra, så kom det tredje huvudkapitlet först på framför allt 1980-talet. När jag började paddla kajak i början av 1970-talet så var det inte vanligt med kajak-

paddlare i skärgården. Under turerna längs Östergötlands och Sörmlands kuster såg man möjligen enstaka äldre kajaker av vår typ eller mer i tävlingsstil (ribb och duk eller förmpressad plywood). Ibland kunde man möta någon brunbränd, äldre och senig frisksportare och då och då passerade någon tysk tvåmans faltkajak av Kleppertyp.

Det tredje huvudkapitlet i den här kajakhistorien är den havskajakväg från framför allt Storbritannien (igen!) som fortfarande rullar fram över kusterna. Med Derek Hutchinsons bok "Sea-Canoeing" från 1976 som viktig milstolpe började de nya smalare och grönlandsinspirerade glasfiberkajakerna (ca 5.5 x 0.55 m) med liten sittbrunn och vattentäta skott sitt kommersiella segertåg i Sverige.

Dessa kajaktyper som bl.a. är gjorda för att möjliggöra eskimåsväng, är välkända för denna tidskrifts publik och det är även den "motväg" av havs- och skärgårdskajaker i naturnära material som satte igång strax därefter. Dessa naturnära och hembygda kajaker är ofta närmast direkta kopior av de grönländska förebilderna (men där sällhuden förstas är utbytt mot duk).

Vad som hänt med den här moderna havskajakvägen när det gäller typer och material är nog i första hand en breddning till större mångfald. Utformningen har ibland inspirerats av baidarkas (de traditionella kajakerna längs Nordamerikas västkust) med fylligare akterskepp och lite större volym. De små grönländsinspirerade sittbrunnarna har också p.g.a. bredare gruppers behov av bekvämlighet, i samspel med influenser från de nya friluftskajakerna i Nordamerika, ofta ersatts med ryggstöd och större sittbrunn. Den vanliga glasfiberarmerade platen får nu också konkurrens av andra och tåligare plattmaterial vars tidigare nackdelar (dålig vridstyvhet och nedbrytning i solljus) man successivt försöker eliminera (vilket dock knappast gör dem mer naturnära!).

Nästa kapitel?

Det är nog just denna breddning när det gäller typer, kringutrustning och material som är särskilt slående när man "sticker upp ett finger i trendvinden" och försöker känna vartåt det blåser. Inte minst området runt Seattle och Vancouver i Nordamerika (med bl.a. tidskriften Sea Kayaker) är nog intressant att hålla ögonen på för den trendintresserade. Ett litet subjektivt urval av tendenser (kanske trender) är:

- att mångfalden av typer verkar hålla i sig och det verkar inte vara någon viss kompromiss när det gäller sjöegenskaper, kursstabilitet, komfortstabilitet etc. som vinner terräng på de andras bekostnad;

- i stället finns många olika typer parallellt och det kommer också fler nya och mer radikalt avvikande kajaker, t.ex. där man sitter uppepå (i vätträkt eller i tropiska vatten) eller som är specialgjorda för segling;

- utbudet av stabiliseringsutrustning är växande i form av flottörer, utliggare, uppblåsbara säckar etc. med vars hjälp man försöker vidga kajakens användning när det gäller fiske, längre överfarter och för nybörjare;

- vi kommer sannolikt att få se mer elektronisk kringutrustning som genom vattentätthet och litenhet blir mer användbar i kajak, t.ex. navigeringshjälpmedel, kommunikationsutrustning, ekolod och hydrofon (för att lyssna på abborrar och valar!);

- kajaken som ett element i den alltmer globala naturturismen är nog också sannolikt något vi får se mer av (kanske en kajaktur i kombination med koralldyket utanför Australien eller en tur i ytterskärgården i samband med Stockholmsbesöket).

Hur går det då med "motvägen" av naturnära, hembygda och personliga kajaker som inte minst författaren av den här artikeln känner för (De negativa miljö- och naturresurskonsekvenserna av trenderna ovan är ju rätt uppenbara - även om en del naturguidejobb kanske kan genereras).

Personligen tror (hoppas!) jag att det alltid kommer att finnas de som upptäcker den livskvalitet som ligger i att se sin egen hembygda och naturnära kajakstäv svänga ut mot solglittret på fjärden. Men jag tror det är viktigt när det gäller arbetet för mer naturnära kajaker att inte vara för låst till de modeller, tekniker och material som en gång utvecklats av de circumpolara ursprungsbefolkningarna.

De använde det material de hade tillgång till (t.ex. vide och drivtimmer) och de utvecklade kajakerna för sina speciella syften t.ex. säljakt. Även om vi idag också bygger i naturnära material och kan få oerhört mycket inspiration av traditionella kajaker och baidarkas så har vi tillgång till andra naturnära material än de hade och vi har delvis andra behov (t.ex. bekvämlighet och enkelt åtkomlig längfärdspackning).

Om man skall försöka fånga någon vindil i litteraturen när det gäller trender inom hembygge så är det framför allt byggsatsernas betydelse, egenvärdet i det personliga uttrycket och att många hembyggen inte alls görs i särskilt naturnära material utan även i t.ex. epoxiplast.

Låt oss skriva kustkajakens svenska historia!

Jag tycker det vore mycket spännande om vi kajakpaddlare kunde komplettera byggandet och paddlandet med att lite systematiskt samla kunskap om *kustkajakens svenska historia*.

Konkret så inbjuder jag alla som är intresserade att till mig sända in stort som smått om svensk kajakhistoria. Det kan vara att skriva ner äldre personers kajakminnen, samla ihop förteckningar över artiklar och böcker som kommit ut under årens lopp, kopior av annonser, inbjudningar, ritningar, rapporter i lokala medlemsblad etc. etc. Viktigt är alltid att så noggrant som möjligt notera källa och andra omständigheter (årtal, namn, plats, var ev. kopior kommer ifrån, vem som har samlat in materialet etc. - tanken är man alltid ska kunna gå tillbaka och hitta ursprunget till informationen). Rubriken "kustkajakens svenska historia" innebär att tills vidare nedprioritera t.ex. tävlingspaddling och forspaddling. - Historia är inte enbart en fråga om identitet och självkänsla, det är också ett viktigt framtidsfundament och en referensram för hur vi kan och vill gå vidare med kustkajakens kommande kapitel i Sverige.

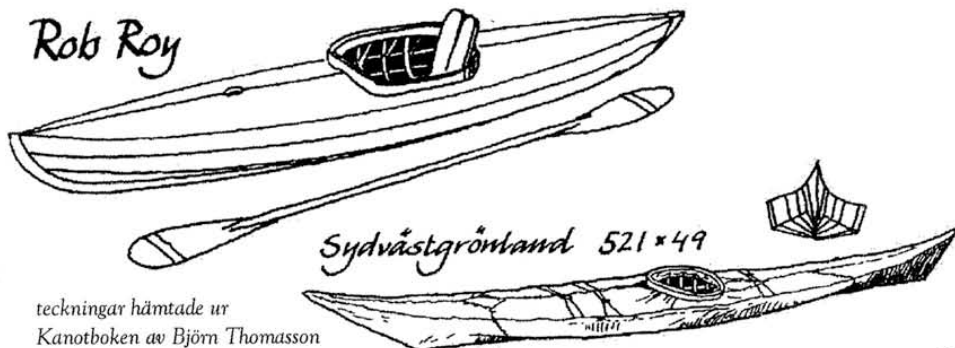
Klas Sandell

Inst. f. Idrott och Hälsa, Örebro universitet; och

Miljöhistoria, Inst. f. Historiska studier, Umeå universitet.

(Adress: Kjesäter, 643 92 Vingåker;

Fax: 0151-51 13 57; E-post: Klas.Sandell@ioh.oru.se)

teckningar hämtade ur
Kanutboken av Björn Thomasson

ATT PADDLA I KVARKEN

ett "stenröse" med mycket natur och kultur.

Jan Norin
Sundsvall

Några vänner gjorde i somras en tur i Vasa norra skärgård. Dom kom hem något besvikna; grunt, en massa sten överallt, svårt att hitta tältplatser, skog ända ner till vattnet. Det var alltså med tveksamhet jag senare under sommaren fullföljde mina planer att paddla i Kvarken.

För att börja på västra sidan, Holmön utanför Umeå. Där har den gamla båtbyggar-säljågar- och kustkulturen levt kvar in i sen tid och dokumenteras nu mycket fint på Holmö båtmuseum. Några eldsjälur har även lyckats göra Holmön levande sommartid med postrodden mellan Björkö och Holmön, visfestival, jazzfestival, mm.

Ön är geologiskt intressant med sin skarpa västsida, formad av en förkastning, och den flacka ostsidan med drumlinsryggur i nord-syd riktning som sticker upp som långa valryggur ur vattnet. Den låga flacka kusten präglas starkt av landhöjningen, ca 1 cm/år, man upplever verkligen att land stiger ur havet. Utanför ligger Stora Fjäderägg, en ö med klapperstensfält, strandvallar, hedmarker, fornminnen (befolkades före Holmön) och fyrplats. Utförlig presentation av Holmön hittar du på: www.users.wineasy.se/nds/holm/

På andra sidan Östra Kvarken möter Valsörarna, kortaste överfarten ca.25 km, med en av de få bemannade sjöräddningsstationer som finns kvar, en gammal fyrplats och en väl beskriven natur-och kulturstig. Vägen in i Björkö skärgård är minnesvärd, skärgård - avsmalnande vik övergående i smalt ringlande sund, sedan privatprickad led som slingrar fram i ett veritabelt stenröse.

Det var som att paddla en slalombana, röda och gröna käppur kors och tvärs föröver, ibland parvis som portar.

Här är mycket grunt och storblockigt, naturen präglas av ändmoränryggur (ryggur av sten och morän som inlandsisen skjuttit ihop) liggande som årsringur i ostvästlig riktning, dvs. parallellt med inlandsisens kant.

Ryggurur sticker upp ett par meter över vattnet och från kajaken har man ingen överblick, det är som att paddla en labyrint och märkligt att känna sig beroende av en prickad led. När jag närmade mig Svedjehamn och fjärden öppnade sig igen mot norr mötte en vacker vy med alla stenblock som reste sig ur vattnet bort mot havshorisonten där brotten lyste vita mot den blå himlen.

En talande bild av landskapet finner jag i en finländsk skrift, "Kvarkens söner och

döttrar“ som beskriver äldre folktrö: “En gammal sägen förmäler, hurusom alltför mycket länge sedan i tiden, då jättarna huserade i Sverige och Norge jätten Finn, för något illdåds skull, av de andra jättarna blev utdriven ur Sverige. Finngubben - som man kallade honom - tog då en stor skinn-säck och fyllde den med större och mindre stenar eller klippstycken, tog säcken på ryggen samt begav sig på väg över Kvarken för att finna nytt land. Då han kommit halvvägs över Kvarken gick det hål på säcken och stenarna begynte falla ut genom hålet. Därav bildades Valsörarna och de många skär och holmar som finnas i dess trakter.“

Åter till verkligheten, Svedjehamn på Björkö är hamnplats för Björkö by som ligger en halvmil upp i land. Här har man sina båtar, här finns ett kafé med ett litet båtmuseum drivet av Björkö ungdomsförening och här är den andra ändpunkten för postrodden. Byn är fortfarande levande och har sedan ett par år broförbindelse med land. Det är intressant hur jag både på Holmön och på Björkön upplevde de starka band över Kvarken som finns mellan människorna på dess båda öar. Björkö är ju svenskbygd så språket är inget problem

Jag upplevde östra sidan av Björkö skärgård som mest intressant med alla block och stenar, det var ju prickade leder och lätt att hitta, omväxlande och en fin kontrast till den tidigare paddlingen längs öppen bottenhavskust. Naturen är sär egen med sina moränsträngar, landet lågt, skogen syntes växa ur vattnet med havshimlen direkt ovan trädtopparna. Rester av det gamla kulturlandskapet

finns kvar med ännu inte igenvuxna ängar, hamlade träd mm.

Märkligt var att i stället för skrik av måsar och trutar ständigt höra ropen av tranor. Kanske samlades dom nu i början av augusti för att flytta söderut, eller så häckar dom här i det flacka landskapet med alla gölar. Att se grupper av tranor stiga i cirklar hängande i en termikblåsa var mäktigt. Jag såg också flera havsörnar så havskänslan var inte helt borta.

Västra delen av skärgården ner mot Vasa upplevde jag som mer ointressant med högre skogklädda stränder, ungefär som i Stockholms mellanskärgård.

Jag trivdes alltså bra till skillnad mot mina kamrater som var där tidigare, kanske för att vi närmade oss från olika håll, med olika förväntningar. Den östra delen av Björkö skärgård kan vara perfekt för den som vill paddla i intressant natur med skyddade vatten och ändå nära att sticka ut till små utskärgårdar. Man bör dock inte vara beroende av blankslipade hållar och man får vara beredd på att lägga ned tid på att söka tältplats. En bra startplats är Svedjehamn.

Från Vasa turistbyrå (tel. 358-6-325 11 45) beställde jag kartan “Paddla i Kvarken“, ett grönsaksblad i skala 1:50 000 som kostade 20 Mk. Den innehåller en del turistinformation, förslagen till lägerplatser bör dock tas med en nypa salt, beskrivningen är minst sagt optimistisk.

Ledutprickningarna är inte markerade på kartan eller på sjökortet utan blir en glad överraskning.

Instruktörslicens för havspaddling

Vilka är vi

Bakom detta projekt står Håkan Jernehov och Stefan Jönsson.

Håkan Jernehov har mellan 1993 och 1996 drivit Västkustpaddlarna med huvudinriktning på utbildning i manöver och räddningstekniker.

Håkan har jobbat vidare som instruktör och färdledare på frilansbasis fram till nu. Han är också delaktig i långfärdspaddlarutbildningen som drivs i Nässets Paddlarklubb.

Stefan har sedan 1993 varit aktiv som långfärdsinstruktör i Brunnsvikens kanotklubb i Stockholm. Mellan 1993 och 1997 var han även huvudansvarig för instruktörsgruppen inom klubben.

Vad är detta?

En examination, inte en utbildning eller kurs. Den förutsätter att kandidaten har skaffat sig paddelkunskap och erfarenhet på annat håll, samt även har möjlighet att skaffa sig instruktörs- och ledarerfarenhet genom t.ex. en klubb, kanotcentral e.dyl.

Varför?

Havspaddling har under senaste 10-årsperioden växt snabbt i Sverige. En stor efterfrågan på, och behov av, kvalificerade ledare och instruktörer har därmed uppkommit.

Tyvärr råder en osäkerhet över vilka kvalifikationer som är nödvändiga för att leda turer samt instruera i manöver, räddning och vattenvana inom- och utomhus.

Målsättning

Att få fram en enhetlig måttstock för att mäta kompetens inom turledning och instruktion för havspaddling och därmed öka kvaliteten och säkerheten vid turpaddling både inom klubbar, vid kanotcentraler och i andra sammanhang.

Tanken är även att systemet skall fungera som en inspirationskälla för ledare och instruktörer att bredda och fördjupa sin kunskaper, samt att skapa en på erfarenhet och eftertanke grundad debatt inom frågor som t.ex.: säkerhet, ledarskap och pedagogik.

Vår syn

Att i olika situationer känna för och med eleven/turdeltagaren är grunden för förståelse och därmed för möjligheten att instruera och leda.

Vi strävar efter en bred kompetens hos instruktörerna. Detta innebär att både turledning, instruktion och förmåga att föreläsa och undervisa krävs.

Kunskap är en färskvara; denna examination garanterar en kunskapsnivå endast vid examinationstillfället. Det är den utexaminerades skyldighet att underhålla, fördjupa och bredda sina kunskaper.

Att lära ut ställer precisa krav på dina kunskaper och ditt handlande; du tvingas till en ständigt omvärdering och därigenom ökar din kunskap.

Lite om innehåll och upplägg

Examinationen äger rum under två helger med en tidsperiod emellan, under vilken det är tänkt att kandidaten skall komplettera sina kunskaper samt skaffa sig instruktörs- och ledarerfarenhet.

Före första helgen får kandidaten svara skriftligt på ett antal frågor och blir även utfrågad muntligen av examinatoren, detta för att undvika missförstånd om examinationens innehåll, förkunskapskrav och målsättning.

Under den första helgen kontrolleras förkunskapskraven inom bl.a. paddel- och räddningsteknik samt navigation, väder, 1:a-hjälpen, långfärdsteknik och grupp-medvetenhet.

Vidare kommer vi att gå igenom kunskapsfodringarna inom ledarskap, instruktion och undervisning, dels genom diskussion av de nedskrivna exempel som kandidaterna har fått hem till sig i förväg och dels praktiskt under helgens andra dag då kandidaterna självständigt får leda en tur samt instruera praktiskt och undervisa.

Under andra helgen testas kandidaternas förmåga att leda turer, praktiskt instruera samt föreläsa och undervisa i havspaddling med relaterade ämnen. Förmåga att hantera olika pedagogiska situationer vad gäller elevernas förkunskaper och olika ämnen testas.

Tidsplan

Under oktober 1999 kommer ett första prov med en Helg I att genomföras, till detta tillfälle har vi handplockat personer som vi vet är kunniga och som har ett intresse att ställa upp och bli framtida examinatörer i systemet.

Efter utvärdering av denna provhelg kommer systemet att startas på "riktigt" under våren/sommaren 2000.

Håkan Jernehov & Stefan Jönsson

Lite bakgrund

Tankar om ett skandinaviskt system för certifiering av instruktörer har funnits i flera år. I Storbritannien har man haft ett sådant i gott och väl 30 år nu och både USA, Tyskland, Holland och Frankrike har med bara små modifikationer använt sig av briterernas system under en rad år. I Skandinavien har vi något annorlunda vatten att jobba i. Vi har t.ex. i stort sett inget tidvatten, men vi har något som de ovannämnda länderna saknar, nämligen allemansrätt, som ger oss helt andra möjligheter att vistas i naturen, men också andra sorts krav på kunskaper om hur man umgås med naturen.

Sommaren '98 träffades i samband med symposiet på Orust, ett stort antal erfarna instruktörer från

olika delar av Skandinavien och några av dem började mer på allvar diskutera ett certifieringssystem. I november samlades några av dessa personer och började lägga upp en grundstom. Sedan har framför allt Stefan och Håkan jobbat vidare på detta, stött och blött, bollat idéer, scenarion o.s.v. och kommit fram till ett upplägg som är mycket genomarbetat och nu dessutom har visat sig fungera t.o.m. över förväntan bra.

Första Helg I har genomförts under oktober månad och fortsättning följer på våren 2000.

Jag kan bara säga att jag är oerhört glad över att detta har kommit igång och stort tack till Stefan & Håkan! /Karin

Instruktörs-certifiering ur en kandidats ögon

av Sven Olsson

Helg 1

Jag har blivit ombedd att berätta om den första helgen av två för examinering av instruktörer och turledare.

Den första helgen gick av stapeln i vatten utanför Stockens camping på västkusten den 9-10 oktober. Det började med att vi samlades på den nu välkända stranden vid Stockens camping lördag morgon. Håkan J och Stefan J informerade om dagens aktiviteter. Först ville de att vi skulle visa att vi kunde manövrera våra kajaker och att vi kunde behärska de olika paddeldragen. Vi gjorde så att en person fick leda gruppen och de övriga följde efter och utförde samma manövrering som ledaren. Efter en stund fick en ny deltagare vara tätman för gruppen och hitta på nya moment.

När vi hade kommit ut till Hermanö huvud hade samtliga deltagare turats om att vara ledare. Examinatorerna Håkan och Stefan övervakade hela tiden våra aktiviteter med kritiska blickar. Efter denna övning var det dags för en kort lunchrast för att inta lite föda.

Vi gick iland på en liten strand i lä vid Härmanö huvud. Detta var uppladdningen inför eftermiddagens aktivitet som skulle bli, visade det sig, något jobbigare än förmiddagens.

När vi hade ätit klart var det dags att ta på vätträkterna och bege sig ut med kajakerna. Högsjöräddning stod på schemat och det med fullt lastade kajaker. Vi paddlade ut en bit från stranden mellan Hermandö och Vallerö. Här skulle vi göra eskimåsväng, kontrollerad urgång, re-entry, tömning och kamraträddning. Att tömma en fullt lastad kajak i hög sjö är inte det lättaste, den är tung och kan helt plötsligt befinna sig i räddarens huvudhöjd. När vi kom iland efter detta pass kände jag mig ganska trött och sliten. Det är inte var dag man utsätter sig för sådana påfrestningar. När vi hade bytt om och fått på oss varma kläder satte vi oss i lä för en muntlig genomgång och diskussion om vad som hade hänt ute på vattnet. Man fick sig en tankeställare på vad man behöver träna på i framtiden. Tiden går mycket fort när man sitter och diskuterar en sådan här aktivitet. Solen var nu på väg ner så vi beslöt oss för att avsluta det hela och i stället resa tälten och laga middag innan kvällspasset skulle börja. Vid åttatiden hade vi ätit klart och kunde samlas igen i ett av tälten. Vi skulle diskutera runt några exempel på problem som kunde uppstå på en paddeltur. Dessa exempel hade vi fått hemskickade till oss tidigare och vi hade fått i uppgift att skriva

ner våra beslut på åtgärder vid de olika händelserna. Vi hann gå igenom ett tiotal exempel innan vi började få allt för tunga ögonlock och beslöt oss för att avsluta kvällen.

Klockan 8.00 på söndag morgon var det väckning. Vi skulle vara inne vid Stockens camping kl. 10.00 där dagens turdeltagare skulle finnas. Dagens aktivitet var att göra en ledarledd tur där dessa skulle delta. Vi var två ledare per grupp. Gruppen bestod av både nybörjare och erfarna paddlare. Turen skulle innehålla en del utbildning för turdeltagarna förutom det vanliga som görs på en tur.

Jag och Anders valde att bege oss söderut längs kusten på områden som var okända för oss båda. Detta gjorde att vi fick vara lite mer skärpta på navigering och möjlighet att hitta rastplatser.

Under turens gång gjorde vi några stopp och utbildade i manövrering av kajaken. Vi förklarade vikten av att kunna navigera i skärgården och gav en del tips. Efter några timmars paddling var det dags för lunch, som blev lite längre än gårdagens. Detta för att alla skulle hinna äta i lugn och ro. Under lunchen var det en deltagare som tipsad oss om att det eventuellt kunde finnas säl vid några skär lite längre ut. Förslag från deltagarna skall behandlas kritiskt på grund av att platserna oftast är för långt borta. I detta fallet var det inte det så. Vi beslöt att på väg hem paddla förbi dessa skär.

Det är ganska svårt att se säl som ligger stilla på småskär men när de börjar röra på sig så upptäcker man dem. Det var säkert ett hundratal säl som var i detta område. En del av dem var nyfikna och simmade nästan ända fram till oss och

följde efter oss när vi paddlade hemåt. Turen avslutades med vattenövningar såsom höga stöttningar och kamraträddning. Då vi hade avslutat turen och tackat deltagarna för visat intresse så återstod utvärderingen och betygsättning på oss turledare.

Håkan och Stefan hade följt med varsin grupp och de hade säkert gjort en del minnesanteckningar. Det visade sig att vi hade klarat oss ganska bra så vi får gå helg nr. 2 som kommer att genomföras någon gång i maj nästa år.

Till dessa helger skall man komma väl förberedd. Det är inte meningen att man här ska lära sig de olika momenten som t ex manövrering. Det enda sättet är att man själv tränar och åter tränar. Turledning är nog det som är svårast att lära sig. Det man kan göra är att börja med att följa med en erfaren ledare och studera denna person hur han/hon leder. Det som gäller som ledare är att du alltid skall vara minst en kvart före i tankarna. För att kunna förstå vilka problem som kan uppstå en kvart framåt i tiden krävs erfarenhet. Tempot på turen bestämmer du med hjälp av den svagaste deltagaren utan att han/hon tänker på det.

Jag har hört talas om kajakledarutbildning under ett antal år och jag hoppas att Kanotförbundet hakar på denna examinering/utbildning nu när det finns ett väl genomarbetat material. Det behövs ett förbund som står bakom en sådan här examinering även om förbundet inte har gjort den själv. Med tanke på hur mycket folk det är som börjar paddla så behövs det verkligen krav på oss instruktörer.

BORTOM

FRYSTORKAT

Kokbok för stormkök

Jon Söderlund • Mats Höberg • Ola Hultén

Så heter en relativt nytutgiven kokbok för stormkök som väl sammanfaller med det stora intresset för friluftsliv just nu.

Boken är något så unikt som en kokbok för delikat matlagning under bar himmel och hela bokens inriktning ligger på just att det behagliga, välsmakande och goda livet även kan levas utomhus i naturen.

Det är även den första publikationen om matlagning, vad jag vet, som dessutom vänder sig direkt till bland annat paddlare med den möjligheten som det ger att frakta med sig kök och råvaror. Vikten är inte helt avgörande för vår del så som det kan vara för en vandrare.

Boken innehåller 85 varierade, roliga och spännande recept som lätt låter sig göras under primitiva förhållanden.

Än bättre blir det när man upptäcker att författarna själva testat rätterna i fält och varje recept ledsagas av en rekomenadtion om vilken rätt som är lämpligast för Vandring, Kajak respektive Camping.

Bortom Frystorkat är också en oerhört vacker bok att njuta av i vinter när vi planerar för kommande sommars turer. Den är ett inspirerande koncentrat av den svenska sommaren med många professionellt tagna bilder.

Rekommenderas varmt. Kanske årets julklapp till den matlagningsglada paddlaren ?

Bengt Rosenhall

Bortom Frystorkat
Bokförlaget DN
ISBN 91-7588-185-3

Pris i bokhandeln: 401 kr
Direkt från DN:s bokshop: 261 kr +frakt 35 kr
Onlineshopping:
www.dn.se/DNet/departments/385-static/frame.html

The Strip - Built Sea Kayak

av **Nick Schade**

En bok om att bygga kajaker i trälist och glasfiberväv med epoxi.

Som ung ingenjör-studerande, önskade Nick sig en kajak. Han hade inte råd att köpa en, så han byggde en själv i stället.

Några år och kajaker senare startade han sin firma "Guillemot Kayaks" som numera finns på två ställen i USA.

Nick säljer ritningar samt bygger kajaker på beställning.

Boken bjuder på en komplett arbetsbeskrivning hur du bygger din egen strip-kajak, inklusive val och skötsel av verktyg, utrustning, hur att inreda verkstaden o.s.v.

Nick berättar också om kajakdesign, vad olika skrovutformningar får för följder i fråga om uppförande, stabilitet, lättdrivenhet o.s.v., hur du kan modifiera ritningen, hur du gör konstnärliga utsmyckningar i träet, hur du bygger en paddel och mycket mer.

Han går också igenom olika träslag och andra distansmaterial, olika vävar; glas, kol, kevlar o.s.v. samt olika hartser och dess egenskaper.

I boken finns också måttuppgifter för tre olika havskajaker, varav en tvåmans och hur du förvandlar dessa måttuppgifter till spantmallar för att bygga en kajak.

Nick delar även ut mängder av små användbara tips som han samlat på sig under många år av kajakbyggande.

Boken är rikt illustrerad med steg-för-steg-bilder av de olika arbetsmomenten och den gav mig en våldsam inspiration att sätta igång och bygga kajak, särskilt bilderna på några av dessa oerhört vackert utsmyckade kajaker med inlagda lister i olika träer.

Du kan ju börja med att ta en titt på hans hemsida:

www.guillemot-kayaks.com/

Vill du läsa om att strip-bygga kajaker, men tycker att det är kämpigt med engelskan, så väljer du naturligtvis Björn Thomassons "Kanutboken" i stället.

Ta en sväng på Björn's hemsida:

<http://w1.461.telia.com/~u46106808/>

FÄRDBERÄTTELSE av JIM DANIELSSON

Sveriges Kust om den första erövringen av
Havspaddlarnas Blå Band 1991.....25:-

Oskarshamn - Gotska Sandön om en kajaktur
runt Gotska Sandön, Gotland och Öland.....15:-

Trilogi - Sommar på Vänern, Höst på Vättern,
Vår på Hjälmaran om insjöfärder med havskajak.....15:-

Porto kostar 10:- varesig du köper ett eller alla tre häftena

VIDEOFILM

med bilder bl.a. från

Paul Caffyn´s paddling i Alaska

samt intervjuer och bilder hemifrån Nya Zeeland.

Du kan låna filmen mot portokostnad. Du behåller filmen tills någon mer vill se den. Då meddelar jag dig adress till denne och du skickar filmen vidare. Detta innebär att var och en bara betalar porto en gång och vi snuvar Posten på minst 20 spänn varje gång!

Häftena och film beställes från
Kontakt nätet c/o Karin Mentzing, Brandkärrsv. 82, 611 66 Nyköping
tel+fax: 0155 26 79 94 e-mail: karin.mentzing@telia.com